

Stavovi voditelja o provođenju izvannastavnih glazbenih aktivnosti

---

Vočanec, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:381782>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-14**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

MUZIČKA AKADEMIJA U PULI

ODSJEK ZA GLAZBENU PEDAGOGIJU

Maja Vočanec

STAVOVI VODITELJA O PROVOĐENJU IZVANNASTAVNIH

GLAZBENIH AKTIVNOSTI

(DIPLOMSKI RAD)

U Puli, lipanj 2015.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

MUZIČKA AKADEMIJA U PULI

ODSJEK ZA GLAZBENU PEDAGOGIJU

Maja Vočanec

STAVOVI VODITELJA O PROVOĐENJU IZVANNASTAVNIH

GLAZBENIH AKTIVNOSTI

(DIPLOMSKI RAD)

JMBAG: 0303010054

Smjer: Glazbena pedagogija

Kolegij: Glazbena pedagogija 2

Mentorica: Doc. dr. sc. Sabina Vidulin

U Puli, lipanj 2015.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Maja Vočanec, kandidat za magistra Glazbene pedagogije izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da niti jedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 3. lipnja 2015.

IZJAVA LEKTORA HRVATSKOG JEZIKA

Ime i prezime: Vlatka Vnuk Težak

Titula: magistar primarnog obrazovanja

Adresa: Babinec, Vladimira Nazora 15

Telefon: 042/ 724 166

Izjavljujem da je diplomski rad lektoriran i usklađen s pravilima hrvatskog standardnog jezika.

Potpis lektora

SADRŽAJ

UVOD	1
1. SLOBODNO VRIJEME UČENIKA ŠKOLSKE DOBI	3
2. ZNAČAJ IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI U ODGOJU I OBRAZOVANJU	8
3. VODITELJ IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI: kreator suvremenog obrazovanja	15
3.1. Uloga voditelja izvannastavnih glazbenih aktivnosti	19
4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE	26
4.1. Predmet istraživanja	26
4.2. Cilj i zadaci istraživanja	26
4.3. Metode istraživanja i statistički postupci	27
4.4. Uzorak i instrumenti istraživanja.....	27
4.5. Diskusija o rezultatima	29
5. ZAKLJUČAK	58
LITERATURA	61
PRILOZI	62
SAŽETAK	67
SUMMARY	68

UVOD

Škola ima odgovornost da u sredini u kojoj djeluje doprinese u formiranju kulture odgajanika koja poštuje ljudska prava i osnove slobode. Škola ima zadaću da pripremi odgajanika za život na opće društvenoj razini kako bi na odgovarajući način sudjelovao u društvenom, političkom i gospodarskom životu. Najvažnija zadaća škole je da razvije vlastitu osobnost odgajanika te da ga pouči kako da održi i zaštiti sebe i obitelj. Iz toga proizlazi da je svrha odgoja i obrazovanja cjelovit razvoj pojedinca u skladu sa sposobnostima i mogućnostima kako bi nakon završenog školovanja bio spreman krenuti u život s odgovornostima prema zajednici, obitelji, poslu i kulturi.

Odgajanici imaju mnogo slobodnog vremena nakon izvršenja školskih obaveza i sukladno tome, od velike je važnosti usmjeravati učenike kako bi što kvalitetnije iskoristili svoje slobodno vrijeme. Naime, ako se djecu kvalitetno ne usmjerava moguće su negativne posljedice i neprimjerena ponašanja u slobodnom vremenu. Djeca najviše vole provoditi svoje slobodno vrijeme s vršnjacima, u igri, izlascima, a manje u aktivnostima koje iziskuju intelektualni napor. Škole nude učenicima organizaciju slobodnog vremena kroz razne izvannastavne aktivnosti nakon redovite nastave. Izvannastavne aktivnosti su integralni dio strukture škole i osim usvajanja znanja i razvoja vještina u redovitoj nastavi, veliku ulogu u istome imaju i izvannastavne aktivnosti. One, uz redovitu nastavu, šire horizonte učenika, razvijaju vještine, grade osobnost, razvijaju emocionalnu inteligenciju i djeluju na psihosocijalni razvoj.

Obradom teme rada željeli smo proširiti vlastite horizonte, istražiti svrhu provođenja izvannastavnih aktivnosti te kako kvalitetno voditi iste. Također, cilj nam je bio upoznati organizacijska načela te istražiti pozitivne i negativne aspekte u organiziranju i provođenju izvannastavnih glazbenih aktivnosti.

U prvom dijelu rada opisuje se slobodno vrijeme kao područje čovjekova života koje bi trebalo iskoristiti za ostvarenje vlastite osobnosti te izvannastavne aktivnosti kao oblik provođenja slobodnog vremena u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Drugi dio rada posvetili smo značaju izvannastavnih aktivnosti u odgoju i obrazovanju, važnosti planiranja i organiziranja istih. Također, na kraju ulomka osvrnuli smo se na problematiku koja ometa organiziranje te time i provođenje aktivnosti.

U trećem dijelu rada pisali smo o voditeljima izvannastavnih aktivnosti. Opisali smo njihovu ulogu i njihov pristup istima. Voditelj treba biti stručnjak u području koje provodi, treba poznavati pedagoške i metodičke principe te znati osigurati ugodno emocionalno ozračje. Nadalje, naglasak rada je upravo na voditeljima izvannastavnih glazbenih aktivnosti i njihovoj ulozi u istima. Izvannastavne glazbene aktivnosti broje više interesnih područja koje voditelji mogu ponuditi učenicima pa opisujemo svako interesno područje te ulogu voditelja u provođenju aktivnosti.

Četvrti dio rada posvećen je empirijskom istraživanju. Ispitali smo stavove voditelja o provođenju izvannastavnih glazbenih aktivnosti u praksi kako bismo dobili što jasniju sliku o realnosti provođenja aktivnosti u usporedbi sa stečenim teorijskim znanjem. Rezultati pokazuju podudaranje rezultata u realnosti prakse izvannastavnih glazbenih aktivnosti s teorijskim dijelom rada koji smo napisali prema stručnoj pedagoškoj literaturi.

1. SLOBODNO VRIJEME UČENIKA ŠKOLSKE DOBI

U razmatranju fenomena slobodnog vremena Plenković (1997) ističe da je to vrijeme u kojem je čovjek oslobođen radnih i profesionalnih obaveza, dakle, vrijeme s kojim slobodno raspolaže. Tumači se kao skup aktivnosti kojima se čovjek predaje slobodnom voljom da bi se odmorio, razonodio, razvijao svoje spoznaje ili svoju stvaralačku sposobnost. U slobodno vrijeme čovjek oslobađa svoje kreativne sposobnosti radi aktivnog odmora, stvaralačkog potvrđivanja ličnosti, pozitivnog razvoja i razonode.

Slobodno vrijeme tumači se s različitih aspekata društvenog života, kao što su socijalno, pedagoško, ekonomsko, političko, kulturno, zdravstveno itd., a najснаžnije se manifestira na području odgoja i obrazovanja.

Prema Vidulin-Orbanić (2010) mnogi autori su se u tumačenju slobodnog vremena osvrtnali na vrijednost slobodnog vremena u podržavanju slobode čovjeka, oblikovanju njegova karaktera te na negativne posljedice zlouporabe slobodnog vremena. Životni stil u slobodnom vremenu donosi orijentaciju na:

- vlastitu aktivnost i sudjelovanje umjesto tuđih iskustava i pasivnosti;
- spontanost umjesto organiziranja i pravljenja planova što dovodi do poticanja mašte, kreativnosti;
- zajedništvo umjesto osamljivanja i izdvojenosti (život u obitelji, susreti s prijateljima, skupni i zajednički doživljaji);
- razonoda, uživanje u životu umjesto nezadovoljstva i potrebe za natjecanjem;
- opuštanje, posjet ugodnim mjestima radi oslobađanja od obaveza, stresa.

Slobodno vrijeme treba promatrati komplementarno, ono nije izdvojeno i samostalno područje čovjekova života, već je mogućnost interakcije u procesima individualizacije, socijalizacije, potvrđivanja i dokazivanja kroz rad. Odgojno-obrazovne ustanove mogu uspjeti u oblikovanju i realizaciji programa za kvalitetno usmjeravanje, poticanje interesa, pobuđivanju znatiželje, identifikacije i ostvarenje vlastite osobnosti (Plenković, 1997). Vidulin-Orbanić (2010) također navodi da rad i obaveze kroz razne aktivnosti u slobodno vrijeme utječu na ponašanje, motivaciju i načine provođenja slobodnog vremena. U odgojno-obrazovnim ustanovama moguće je slobodno vrijeme koncipirati i uz stručno osoblje voditi na kvalitetan način.

Slobodno vrijeme se javlja kao osviještena disciplina tek u 20. stoljeću, iako su se problemom slobodnog vremena bavili filozofi još u antičkom razdoblju. Uzrok toga je pojava novih tehnologija koje su značajno skratile manualni ljudski rad i povećale fond slobodnog vremena. Naime, kroz povijest se mijenjala uloga slobodnog vremena, ovisno o društveno-političkim uvjetima te ovisno o radnim uvjetima i društvenom položaju. Slobodno vrijeme je bila privilegija vladajućeg društva i oni su u slobodno vrijeme unaprjeđivali svoj osobni razvoj (Vidulin-Orbanić, 2010).

Vidulin-Orbanić (2010, 59) navodi da je slobodno vrijeme u svojem razvojnem slijedu prošlo sljedeće faze:

- dominaciju slobodnog vremena bez pojma i prakse u radu, u izrazima primitivnih kultura;
- neograničeno i nedefinirano radno i slobodno vrijeme;
- prevlast radnog nad slobodnim vremenom;
- skraćanje radnog i stalno povećanje slobodnog vremena.

Slobodno se vrijeme u različitim kulturama provodilo na različite načine: Grci su se bavili tjelesnim aktivnostima, odgojem i obrazovanjem te kulturnim djelatnostima kao što je glazba jer su smatrali da glazba utječe na harmoničan razvoj duhovnih i tjelesnih osobina čovjeka. Antički Rim preuzeo je grčku kulturu i običaje: Patriciji su slobodno vrijeme podredili proizvodnim aktivnostima, a slobodni građani su svoje slobodno vrijeme provodili u amfiteatrima, na forumima, u cirkusima. Pojavom feudalnog društva promijenio se odnos slobodnog vremena i rada. Slobodno vrijeme se odnosilo na plemstvo i svećenstvo. Crkva je slobodno vrijeme koristila za obrede i molitvu, a plemstvo je priređivalo zabave i turnire. Tijekom renesanse i humanizma slobodno vrijeme dobiva veću pozornost od strane filozofa. Smatrali su da cjelokupno vrijeme treba podijeliti na radno i slobodno i da ga trebaju koristiti svi ljudi, bez obzira na spol i zanimanje. Naime, slobodno vrijeme je potrebno koristiti za pisanje, čitanje, učenje, razgovor, vježbanje, dakle, aktivni odmor, razonodu, razvijanje vlastite ličnosti, a upravo o tim karakteristikama slobodnog vremena govorimo i danas (Vidulin-Orbanić, 2010).

Već u ranoj povijesti uviđamo važnost koja se pridavala provođenju slobodnog vremena. U današnjem suvremenom društvu slobodno vrijeme i dalje ima snažan utjecaj na unaprjeđenje suvremene civilizacije i kulture. Suvremeno slobodno vrijeme sagledava se s dva aspekta (Vidulin-Orbanić, 2010):

- promišljeno korištenje slobodnog vremena – slobodno vrijeme sagledava se kao čimbenik koji ima zadatak poticati razvoj djece, mladih i odraslih pa je potrebno sustavno planirati i osmišljavati slobodno vrijeme za poboljšanje kvalitete življenja i stoga je njegova važnost korištenja za stjecanje sljedećih obilježja i kvaliteta: osobni trud, upornost, želja, osmišljeni društveni i etički život, upotpunjavanje i razvoj osobnosti;
- spontan i neodređen oblik korištenja slobodnog vremena iziskuje manji intelektualni napor i podrazumijeva: igru, relaksaciju, zabavu.

Čovjeka je potrebno usmjeriti ka učenju poželjnih oblika ponašanja te prema određenoj aktivnosti ili aktivnostima prema kojima čovjek ima ambicije kako bi obogatio vlastiti život i učinio ga kvalitetnim i pristojim. Pasivno korištenje slobodnog vremena može rezultirati negativnim ponašanjima od strane nepoželjnih čimbenika koji utječu na odgoj i ponašanje i upravo radi poboljšanja kvalitete življenja te kvalitetnog razvoja djece, mladih i odraslih slobodno vrijeme je potrebno provoditi i koristiti sustavno, planirano i učinkovito.

Naglasak u ovom radu je slobodno vrijeme djece osnovnoškolske dobi i sustav provođenja slobodnog vremena u osnovnim školama. „Temeljno pitanje slobodnog vremena je njegova organiziranost i način korištenja“ (Plenković, 1997, 12). Slobodno vrijeme kod djece i mladih može se ostvariti kao spontano, neorganizirano slobodno vrijeme i planirano, organizirano slobodno vrijeme. Vidulin-Orbanić (2010) navodi da neka istraživanja pokazuju da učenici najčešće slobodno vrijeme žele provoditi u društvu vršnjaka, gledanju televizije, na internetu, u igri te teže izlascima tražeći sadržaje i načine života drugačijih od obiteljskih i školskih. Djeci i mladima manje su zanimljivi sadržaji koji iziskuju intelektualni angažman, oni koriste svoje slobodno vrijeme za osobnu ugodu, druženje, zabavu i relaksaciju. Dakle, postavlja se pitanje kako odgajati učenike osnovnoškolske dobi da slobodno vrijeme bude kvalitetno korišteno jer organizirano slobodno vrijeme pruža velike mogućnosti za kulturni i stvaralački razvoj ličnosti djece i mladih.

U odgoju i obrazovanju slobodnim vremenom podrazumijeva se vrijeme koje učenicima ostaje prije i poslije redovite nastave te ovisi o dnevnoj i tjednoj opterećenosti.

Djeca slobodnim vremenom raspolažu sami, mogu ga koristiti za posjet prijateljima, za obavljanje raznih poslova, za šetnju te za bavljenje različitim odgojno-obrazovnim izvanškolskim ili izvannastavnim aktivnostima (Plenković, 1997). Slobodno vrijeme je vrijeme koje odgajaniku ostaje nakon obavljenih primarnih potreba, školskih, radnih, domaćih, društvenih te ga provodi na zdrav način, u skladu s njegovim interesima i mogućnostima. Kada se dijete bavi nekom aktivnošću u slobodnom vremenu, to ukazuje na prislan odnos subjekta s tom aktivnošću pri čemu se dijete kao individua usrećuje, osjeća ljubav, javlja se potreba za samoaktualizacijom i osjećaj za odgovornost.

Smisljeno provođenje slobodnog vremena smisljena je pedagoška kategorija te ga treba shvaćati kao važan čimbenik učinkovitosti odgoja i obrazovanja (Vidulin-Orbanić, 2010). Zato, ciljevi, zadaci i sadržaji slobodnog vremena trebaju imati svoje mjesto u svim odgojno-obrazovnim ustanovama i svim oblicima odgojno-obrazovnog rada kako bi se osoba razvijala harmonično te treba tražiti odgovarajuća rješenja kroz razne oblike i sadržaje slobodnih aktivnosti za zadovoljavanje svih odgojnih zadataka, intelektualnih, moralnih, radnih, tehničko-tehnoloških, estetskih, zdravstveno-higijenskih, duševnih i osjećajnih (Plenković, 1997). Škola kao odgojno-obrazovna ustanova može ponuditi raznovrsnost sadržaja za različite aktivnosti, planirane i organizirane prema ambicijama učenika na temelju kurikuluma te kreativnosti i stručnosti učitelja. Učenike treba upoznati s važnošću kvalitetnog provođenja slobodnog vremena te njegovim značajem i doprinosom za kvalitetan život u suvremenoj zajednici.

Već smo konstatalirali da je slobodno vrijeme djece i mladih vrijeme kada su oslobođeni škole i školskih radnih obaveza i to je vrijeme u kojem se isprepliću raznovrsni utjecaji i sadržaji, pozitivni i negativni, organizirani i spontani i zato je važno planirano i organizirano provođenje slobodnog vremena kroz igru, hobi, učenje ili stvaralaštvo koji samo mogu dati svoj doprinos u kvaliteti življenja djece i mladih (Vidulin-Orbanić, 2010).

Plenković (1997) navodi tri osnovna oblika pedagoškog korištenja slobodnog vremena:

- formativni – razvoj zdrave ličnosti;
- preventivni – uklanjaju se negativni i škodljivi postupci;
- kurativni – preodgoj.

Djeci i mladima važno je pružati pravilne poticaje i usmjeravati ih prema kvaliteti provođenja slobodnog vremena te se nakon redovite nastave, u školama, provodi

organizirano slobodno vrijeme kroz izvannastavne aktivnosti, a one su organizacijska forma u kojoj se zbiva stvaralački odgoj s ciljem pružanja razvojne pomoći učenicima i podrazumijevaju homogenu grupu koja zajedno s voditeljem otvara perspektive razvoja učenika (Plenković, 1997). Korištenjem slobodnog vremena učenik se osposobljava za uočavanje, doživljavanje, vrednovanje te stvaranje kulturnih vrijednosti. Život djeteta/učenika postaje raznolikiji, bogatiji, sretniji. Slobodno vrijeme je sredstvo i cilj odgoja jer korištenjem slobodnog vremena, kulturnim sadržajima, pomaže ostvarivanju odgojnih ciljeva škole. Izvannastavne aktivnosti su upravo različiti organizacijski oblici koji omogućuju okupljanje učenika u slobodno vrijeme (Cindrić, 1992).

Prožimanjem različitih aktivnosti u školi u slobodnom vremenu učenika, lakše se savladavaju mnogobrojni naponi kojima su djeca izložena. Samo odmoreno, zdravo i ohrabreno dijete može pružiti ono što od njega očekuje programski i sadržajno bogata škola. „Zato dječje brige i probleme, potrebe i želje treba rješavati i raznovrsnim aktivnostima koje omogućavaju afirmaciju njihove ličnosti upravo u ovim – slobodnovremenskim aktivnostima“ (Previšić, 1987, 225). Svako dijete ima pravo na slobodne aktivnosti primjerene svojim mogućnostima, željama i sposobnostima jer izostanak kvalitetnih sadržaja slobodnog vremena je jedan od oblika zanemarivanja djece i njihovih interesa. U slobodno vrijeme djeca imaju pravo ostvariti socijalne, psihološke i obrazovne potrebe te razvijati zdrav stil života i preveniranja nepoželjnih oblika ponašanja. Svako dijete ima pravo biti uključeno u proces odabira kako će provoditi svoje slobodno vrijeme te mu se tuđa mišljenja nikako ne smiju nametati ili čak odrediti jer najvažnije je da svako dijete bude sretno i zadovoljno. Škola ima ulogu da uvažava želje, potrebe, interese te da ponudi različite izvannastavne aktivnosti u kojima će djeci omogućiti sudjelovanje u osmišljavanju istih za provođenje kvalitetnog slobodnog vremena (Jelavić, 2010).

2. ZNAČAJ IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI U ODGOJU I OBRAZOVANJU

Izvannastavne aktivnosti su u praksu prvi puta uvedene 1953. godine. U to vrijeme se intenzivirala reforma hrvatskog sustava, dakle, stvorena je osnovna osmogodišnja škola (Previšić, 1987). No, temelji izvannastavnih aktivnosti su u teorijskom i praktičnom smislu postavljeni puno ranije, razvijene su u okviru pionirske i omladinske organizacije te neformalnog rada „starih dobrih učitelja“, zadrugarstva, ferijalaca, Muzičke omladine i Crvenog križa, športskih organizacija. Dakle, škola je bila isključivo organizator nastave, a izvannastavne i izvanškolske aktivnosti su učenici odabirali sami (Previšić, 1987). Zakonom o jedinstvenoj osnovnoj školi u Jugoslaviji 1959. godine, izvannastavne aktivnosti su dobile svoju konačnu plansku i programsku fizionomiju. U školama su se osnivala kulturno–umjetnička društva, športska i tehnička društva, kulturna i javna djelatnost škole prezentirana je različitim manifestacijama i programima. Osamdesetih godina *Zakonom o odgoju i osnovnom obrazovanju* dobile su značajno mjesto u formaciji tadašnje škole, postavljaju se primjerenije potrebama mladih i vode ka uspostavljanju zajedništva škole i društvene sredine, a takva se tendencija nastavlja sve do prvih godina 21. stoljeća (Vidulin–Orbanić, 2010).

Suvremena škola sve više pažnje posvećuje kvalitetnom provođenju slobodnog vremena u izvannastavnim aktivnostima. Dostupnost informacija te tehnološki sadržaji su znatno razvijeniji što omogućava školi kvalitetno organiziranje i provođenje izvannastavnih aktivnosti.

Škola je odgojno-obrazovna ustanova čija je struktura bogata i razgranata mnogim djelatnostima, sastavljena od nekoliko integralnih i međusobno povezanih komponenti koje čine osnovu njezina rada. Kao takva škola bi trebala organizacijom i sadržajima, u suradnji s ostalim činiteljima, osigurati što potpunije ostvarenje ciljeva i zadataka. Osim što je škola ustanova rada, ona treba biti i mjesto igre i veselja, mjesto kojem će se učenici radovati, a manje od nje bježati (Previšić, 1987).

Neke lekcije se ne mogu svladati samo unutar zidova odgojno-obrazovne ustanove. Na odgoj djece utječu i vanjski čimbenici, a to su u prvom redu roditelji, rodbina, okolina, razni mediji. Danas je potrebno više otvoriti školu, nastavu i sve odgojno–obrazovne oblike rada. „Život i sadašnja mogućnost ostvarivanja odgojno-obrazovnog sistema zahtijeva otvorenost prema radu, sredini, čovjeku, samoupravljanju, kreativnosti... a to je uz ostalo moguće postići otvorenom školom koja će se uz pomoć izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti približavati

traženom modelu“ (Rosić, 1988, 48). Suvremeno društvo brzo napreduje, tehnologija se velikom brzinom razvija, nedostupnost informacija više nije upitna i škola treba pratiti suvremene trendove kako bi ostala u korak s vremenom te osigurala učenicima otvorenost prema radu.

Otvorena škola kao model ne postoji, ona je stvaralaštvo njezinih sudionika, a voditelji u izvannastavnim aktivnostima vodeći se za tim modelom, postižu najkonkretniji odgoj mladih, a i najbitnije je što je djeci pružena mogućnost samoodgoja. U redovitoj nastavi nije moguće zadovoljiti sve potrebe i interese učenika, a izvannastavne aktivnosti doprinose potpunije i uspješnije ostvarivanje subjektivnog odgoja, povezivanja teorije i prakse, pravovremenog otkrivanja, razvijanja i angažiranja djece prema individualnim mogućnostima, sposobnostima i sklonostima zbog uspješnijeg i lakšeg uključivanja u životnu i radnu sredinu.

Izvannastavne aktivnosti su sustavni i ravnopravni dio cjelokupne strukture obrazovnog rada škole te obuhvaćaju sve sadržaje i oblike odgojno–obrazovnog rada stručnih osoba, tj. voditelja određenog područja s učenicima izvan redovite nastave, u slobodnom vremenu učenika (Vidulin–Orbanić, 2010). Izvannastavnim aktivnostima se nastavlja odgojno–obrazovno djelovanje škole, uz poseban način rada te se tako „iskoristi“ učenikovo slobodno vrijeme na koristan način. Danas se sve više aktivira učenike na razne izvannastavne aktivnosti kako bi se spriječilo mlade na nasilje, delikvenciju, drogu, alkohol i ostalo što čini „loše“ mladima. Izvannastavne aktivnosti uključuju sve učenike, „učenike prosječnih sposobnosti, darovite učenike, učenike koji zaostaju za očekivanom razinom učenja i učenike s posebnim potrebama“ (Nastavni plan i program, 2006, 13). Svako dijete ima pravo polaziti izvannastavne aktivnosti prema vlastitom izboru, dakle aktivnost gdje se osjeća ugodno, gdje širi svoje horizonte s obzirom na sposobnosti koje posjeduje. Ni jedno dijete ne smije se osjećati zapostavljeno, ponajprije u obrazovnoj ustanovi. Svako dijete treba prigrliti, bez obzira na sposobnosti i mogućnosti koje posjeduje te mu pristupiti individualno, čuti njegove želje i potrebe te djelovati u skladu pedagoških i metodičkih principa. Stoga, vrlo je važno planirati i organizirati izvannastavne aktivnosti jer bez konkretne vizije ne može biti ni kvalitetnog ishoda.

Planiranje izvannastavnih aktivnosti je specifična, odgovorna i svjesna aktivnost voditelja koji unaprijed projektiraju, strukturiraju, razrađuju, dimenzioniraju, artikuliraju i usklađuju neki posao s određenim ciljem. Programi većine školskih djelatnosti su već unaprijed propisani, razrađeni i službeno doneseni, no izvannastavne aktivnosti nisu u cijelosti

fiksirane, tako da ostavljaju mogućnost reprogramiranja te unošenja novih tema i sadržaja. To ima veliku organizacijsku prednost, voditelj je indikator demokratskih prava u skladu s potrebama mjesne zajednice, šire životne sredine i na kraju posebnih uvjeta svoga rada. Pedagošku funkciju ne određuje samo odgojno–obrazovna struktura škole, već i mjesto škole u društvu. Stoga se voditelji trebaju osloboditi uske institucionalne uokvirenosti odgojno–obrazovnog rada koja sputava njihovu inicijativnost, samostalnost i kreativnost (Previšić, 1987).

No ipak, sastavljanje programa za izvannastavne aktivnosti u našim školama nije uvijek na zavidnoj razini jer mnogi voditelji posežu za formalnim, svedenim na oponašanje, tj. prepisivanje (Previšić, 1987). Previšić (1987) smatra da bi se lakše prevladali uočeni formalizmi kada bi voditelji uvažavali i posebne zahtjeve programiranja:

- *programski sadržaji trebaju u najvećoj mjeri biti izraz učeničkih želja;*
- *izvannastavne aktivnosti i nastavu treba programski povezivati – nastava je temelj školskog rada, stručno, znanstveno i iskustveno koncipirana. Smisao odgojne koordinacije je da nastava ne može sama osposobiti učenika za život;*
- *program treba odraziti kulturu životne sredine i zajednice;*
- *neka programski sadržaji budu prilagođeni uvjetima rada određene škole.*

U izvannastavnim aktivnostima važno je da voditelji prilagode svoj rad i kontakte s učenicima. Komunikacija treba biti neposredna, koja ohrabruje djecu, stvaralački i radno poticajna. Važno je na početku školske godine vršiti identifikaciju interesa učenika za interesno područje kako bi se mogao organizirati rad u grupama ili individualno, s obzirom na sposobnosti i mogućnosti učenika (Vidulin-Orbanić, 2010).

Prema Pejić Papak (2011) za uspješnu organizaciju i rad izvannastavnih aktivnosti potrebno je poštivati sljedeće:

- slobodu izbora aktivnosti – voditelj treba učenicima pružiti široke mogućnosti izbora aktivnosti, uz informiranje, usmjeravanje, poticanje prema potrebama, interesima i mogućnostima učenika;
- raznovrsnosti aktivnosti – korištenje različitih mogućnosti slobodnog vremena organizacijom raznovrsnih aktivnosti u svim područjima (sport, kultura, umjetnost, znanost);
- individualnosti – zadovoljavanja individualnih potreba- prilagođenost aktivnosti individualnim potrebama učenika, potreba za različitim metodama i oblicima rada

kroz skupni, timski rad koji je ujedno i poticaj za razvoj partnerskih komunikacijskih odnosa unutar programa aktivnosti. Temelj je suglasnost voditelja i učenika sa željama, sklonostima, interesima, zanimanjima, sposobnostima, mogućnostima i potrebama;

- organiziranost – organizacija rada – podrazumijeva planiranje, programiranje, realizaciju i vrednovanje programa rada. Ovo načelo osigurava uspješno, nenametljivo i nesmetano izvršavanje pojedinih aktivnosti u programu korištenja slobodnog vremena uz poticanje samoaktivnosti učenika;
- sustavnost i smislenost – vrijedni sadržaji koji se ostvaruju u pozitivnom pedagoškom ozračju s odgovarajućom svrhom, ciljem i zadaćama zadovoljavanja interesa učenika uz zabavu, razonodu, razvijanje osobnosti, stvaralaštva...;
- primjerenost oblika i sadržaja dobi i mogućnostima učenika – zasniva se na poznavanju razvoja učenika (intelektualna i moralna zrelost, razina socijalno – etičkog razvoja, razina radnih navika);
- amaterizam- temelji se na osobnom zadovoljstvu, radosti sudjelovanja i postignutim rezultatima kod svakog učenika;
- socijalizacija, tolerancija i suradnja, pozitivna orijentacija – suradnja promatrana kao umijeće, proces organiziranja i zajedničkog djelovanja - voditelji dovode učenike u situaciju međusobnog davanja i razumijevanja, gradimo povjerenje u sebe i druge, jačamo samopouzdanje.

Sva ova načela jednako su važna i korisna; među njima ne postoji hijerarhijski odnos i pogrešno je misliti da načelo može odgajati samo za sebe bez konkretne aktivnosti i smišljenih sadržaja voditelja i učenika. Svako načelo zahtjeva niz postupaka koji omogućuju pozitivan i učinkovit razvoj djeteta (Pejić Papak, 2011).

Na škole utječu vanjske političke i gospodarske odrednice, ali i promjene u državnoj i lokalnoj obrazovnoj politici te njihova povijest, kontekst i ljudi u njima. Promjene u društvu predstavljaju izazov za kulturu neke škole što je vezano za učenje, učeničku populaciju, organizacijsko upravljanje, brzi tehnološki napredak. Socijalni kontekst nezaobilazan je preduvjet stvaranja učenikovog znanja (Mlinarević, Brust Nemet, 2012). Autorice (2012, 214) ističu sljedeće „veća interdisciplinarnost unutar izvannastavnih aktivnosti od one u redovitoj nastavi omogućuje učenicima i voditeljima izvannastavnih aktivnosti stjecanje temeljnih kompetencija za poznavanje vlastite kulture i suživot s različitima“. Važna je prilagodba voditelja izvannastavnih aktivnosti prema suvremenim zbivanjima te vlastito propitkivanje o

kvaliteti ponuđenih programa s obzirom na suvremeno doba u kojem živimo. Vidulin-Orbanić (2010) također navodi da za dobru organizaciju aktivnosti voditelj mora ostati fleksibilan. Prvenstveno treba osmisliti sadržaj aktivnosti, zatim sustavno pratiti tijek rada učenika i eventualno korigirati i nadopuniti program.

Sadržaji i organizacija mogu se predstaviti na različite načine: postavljanjem izložbe, foto-dokumentacijom, literarnim radovima, video-snimkama, priložima iz školskog lista, objavljenim rezultatima natjecanja, glazbenim snimkama i mnogim drugim (Ibid.).

Konstatirali smo da izvannastavne aktivnosti trebaju biti prvenstveno slobodan izbor učenika, bogate različitim sadržajima, programima, različitim metodama i oblicima rada, međutim kao i sve i izvannastavne aktivnosti imaju svoju sadržajnu i organizacijsku problematiku.

Za kvalitetno ostvarivanje programa izvannastavnih aktivnosti potrebno je poštivati slobodan odabir aktivnosti učenika, voditelj treba biti stručan te se od njega očekuje da koristi suvremene oblike, metode i pristupe rada, programe i organizaciju, zatim, treba osigurati prostorne i materijalno–tehničke uvjete za rad te treba poticati i razvijati stvaralačke mogućnosti svakog učenika. Ozračje se treba temeljiti na međusobnom poštovanju, suradnji, iskrenosti, solidarnosti, prijateljstvu. No, jedan od problema današnje škole je neučinkovit i neadekvatan rad u izvannastavnim aktivnostima (Ibid.).

Postavlja se pitanje jesu li izvannastavne aktivnosti potpuno autonomne i odvojene od redovite nastavne prakse? Neke izvannastavne aktivnosti mogu nalikovati redovnoj nastavi, tj. biti komplementarne i korespondentne, dok se neke programiraju i organiziraju po uzoru na redovitu nastavu. U izvannastavnim aktivnostima trebali bi se ostvarivati ciljevi i zadaci koje nije moguće ostvariti u redovitoj nastavi. Riječ je o suvremenim zbivanjima i spoznajama koje doprinose učenikovom širenju horizonta. Na taj način se otvara mogućnost da nenastavni sadržaji postanu vrijedni i važni za njegovanje i odgoj pozitivnih osobina učenika. Nadalje, problematiku izvannastavnih aktivnosti čine afiniteti učenika i voditelja, programski sadržaji, način provođenja aktivnosti, materijalna opremljenost škole, što je gotovo jedan od najvećih problema današnjih škola, nedostatak financija kako bi se omogućila odgovarajuća oprema za provođenje aktivnosti, a i redovite nastave općenito, zatim, potrebe i kultura društvenog okruženja (Pejić Papak, 2011).

U školama u kojima se aktivnosti provode bez ciljanog i planiranog programa i bez konkretne vizije, ne može biti kvalitetnog ishoda, a takvog rada u današnjim školama ima. Zatim, nastavno i izvannastavno vrijeme se sve više odvajaju, u smislu da se školske dvorane nakon nastave zaključavaju ili iznajmljuju. Brojni učitelji, voditelji, ravnatelji raspoređuju aktivnosti kao dodatak redovitoj nastavi za dopunjavanje satnice. Mnogi voditelji ni nisu u dovoljnoj mjeri stručno osposobljeni za vođenje aktivnosti, najčešće neinventivni, voditelji koji ne poznaju suvremene odgojno–obrazovne tendencije (Ibid.). Voditelj koji aktivnost u potpunosti drži u svojim rukama ne može biti uspješan jer izvannastavne aktivnosti su aktivnosti prvenstveno učenika, a onda nastavnika/voditelja. Stoga, i voditelj i djeca bit će vrlo nezadovoljni, djeca neće htjeti dolaziti na aktivnost ili će izazvati nekakav prekršaj i slično. Takav stav prema izvannastavnim aktivnostima širi negativno ozračje koje ne pogoduje onome zbog čega se i prišlo sustavnoj organizaciji ovih aktivnosti, odnosno, njihovoj odgojno–socijalnoj i kulturnoj svrhovitosti u školi i slobodnom vremenu (Previšić, 1985). Rad u izvannastavnim aktivnostima često donosi nepredvidive okolnosti i zadatke koji se ne rješavaju pripremom unaprijed. U takvim situacijama voditelji će ponekad odgovarati na traženu pomoć, ponekad će sam uočiti da je potrebna njegova intervencija, ponekad će osjetiti svoju suvišnost. Važno je da svaki voditelj izvannastavnih aktivnosti prevlada subjektivni osjećaj da baš on mora biti „voda“ aktivnosti ili da razmišlja na način da neće biti nikakvog efekta u radu izvannastavnih aktivnosti.

S druge strane, voditelji koji imaju stručno–pedagoške uvjete da vode izvannastavne aktivnosti na najbolji i najučinkovitiji način, suočeni su s problematikom neadekvatnog prostora, manjka nastavnih sredstava i pomagala za rad, odnosno, nemaju materijalno–tehničku podršku za realizaciju sadržaja izvannastavnih aktivnosti.

Brojne škole ističu svoj ugled u kulturno–društvenoj zajednici kulturnom i javnom djelatnošću, brojim nastupima, natjecanjima i smotrama, upravo na osnovu postignutih rezultata u aktivnostima, a činjenica je da dobri rezultati nisu ostvareni u tom vremenu jer voditelj ima na raspolaganju određen broj sati tjedno, a dobri rezultati postignuti su u dva ili tri puta većem broju sati. Dakle, još jedan problem u izvannastavnim aktivnostima je satnica, a za uspješnost rada izvannastavnih aktivnosti često treba više truda, zalaganja i rada, što iziskuje korištenje slobodnog vremena voditelja jer dodatna zaduženja ne vrednuju se jednako kao redovita nastava (Pejić Papak, 2011). Lazić (1992) naglašava da nastavnik neće biti nagrađen velikim uspjesima ako se strogo pridržava satnice u izvannastavnim aktivnostima.

Nadalje, nije samo problem satnica voditelja, već i pretrpanost programom učenika, dakle, uz redovitu nastavu učenici polaze i dodatnu nastavu, tečajeve, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, što znatno opterećuje učenike (Pejić Papak, 2011). Javlja se umor, gubitak koncentracije, odustajanje od neke aktivnosti.

Mnogim se nastavnicima/voditeljima određuje rad u izvannastavnoj aktivnosti po automatizmu stručnog predmeta koji predaje u nastavi, dakle, sukladno s time određuje mu se i nameće od uprave škole interesno područje djelovanja izvannastavne aktivnosti (Ibid.). Previšić (1987) smatra da je potrebno da se stručna tijela i osobe u školi pobrinu da rasporede voditelje izvannastavnih aktivnosti da oni ne budu kočnica, već pokretači rada poradi motivacije učenika. Nastavnike uglavnom određuju po automatizmu stručnog predmeta koji predaju u nastavi. No, iako taj kriterij ima opravdanje, ne treba biti jedini. Nadalje, autor (1987) tvrdi da bi brojnim nastavnicima/voditeljima koristilo da i sami promijene višegodišnju prisutnost u istoj aktivnosti, kao što i učenici mogu birati aktivnost u kojoj žele sudjelovati, tj. raditi. Također, smatra da nastavnici imaju pravo proširiti svoje znanje, udovoljiti svojoj želji za novi hobi, udovoljiti svojoj stvaralačkoj znatiželji. Ali opet, postavlja se pitanje, ako je riječ o voditeljevoj želji, novom hobiju, kolika je njegova stručnost u izvannastavnoj aktivnosti koja se ne tiče njegovog predmeta, a u kojem jest stručan. Rijetke škole se koriste mogućnošću da za rad u izvannastavnim aktivnostima punopravno angažiraju vanjske voditelje/suradnike. Previšić (1987) smatra da se danas mogu pronaći stručnjaci, oduševljeni entuzijasti, radnici i vješti amateri nekog posla koji bi vrlo rado svoje bogato iskustvo prenosili u slobodnom vremenu na učenike.

Kod nas problematika izvannastavnih aktivnosti, kao i njihov utjecaj na učenike nisu u dovoljnoj mjeri istražene (Pejić Papak, 2011). No jedno je sigurno, ako je voditelj stručan, ako kvalitetno organizira, ponudi različite i zanimljive sadržaje, pobudit će znatiželju i zainteresiranost učenika da dođu kvalitetno provoditi svoje slobodno vrijeme te zainteresiranost i suradnju zajednice i ravnatelja koji mogu znatno pridonjeti uspješnom prikupljanju financijskih sredstava.

3. VODITELJ IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI: kreator suvremenog obrazovanja

Voditelji izvannastavnih aktivnosti nose veliku odgovornost jer potrebno je zadovoljiti individualne želje učenika, uskladiti ih s njihovim potrebama, sposobnostima i mogućnostima te postići rezultate na odgojno-obrazovnom planu. Uloga voditelja izvannastavnih aktivnosti nije jednostavna, ona iziskuje poseban pristup i ne malen napor jer voditelji, u neposrednom radu s učenicima, osim što trebaju biti stručnjaci za područje aktivnosti koju provode, trebaju posjedovati osobne i pedagoške osobine koje na specifičan način određuju rad, djelovanje i odnos voditelja aktivnosti prema djeci i suradnicima (Pejić Papak, 2011). Ista autorica (2011, 102) navodi da „učitelj koji svoju dužnost obavlja odgovorno, savjesno i profesionalno ne ograničava svoj rad samo na nastavu već sudjeluje u izvannastavnim aktivnostima, ne samo zakonskom odredbom već prirodnom komponentom svoga poziva. Učitelj s učenicima živi i radi u nastavi i izvan nje, u raznovrsnim aktivnostima i u slobodnom vremenu.“ No, nije riječ samo o dužnosti, odgovornosti i profesionalizmu, već i o ljubavi prema izabranom pozivu i želji da se stečeno znanje i vještine prenesu na buduće generacije te da voditelj uživa u rezultatima rada u aktivnosti i u entuzijazmu učenika. Na kraju, ni nema odgovornosti i profesionalizma bez da ljubav nije pokretač da se krene na put ka profesionalizmu u izabranom pozivu, a ljubav znači otvorenost prema radu koja se u najvećoj mjeri može pokazati u kreativnosti izvannastavnih aktivnosti. I Rosić (1988) napominje da svaki rad, a pogotovo nastavni rad, zahtjeva otvorenost prema radu i specifičnu metodiku rada, koja uz to poprima još neke specifične karakteristike: želju za radom u određenoj aktivnosti, sposobnost za pružanje i primanje savjeta i pomoći u radu, sposobnost posjedovanja i izgrađivanja komunikacijske kulture, razvijanje suradničke atmosfere, samoupravno dogovaranje i odlučivanje, kolektivna i osobna odgovornost, individualni rad i niz drugih pedagoških karakteristika.

Spominjući otvorenost prema radu, bitno je ukazati na pristup voditelja prema izvannastavnim aktivnostima koji je drugačiji od pristupa nego prema redovitoj nastavi. Isto tako, uloga voditelja u izvannastavnim aktivnostima je da postaju partneri u komunikaciji sa svojim učenicima jer u izvannastavnim aktivnostima voditelji lakše ostvaruju pogodno emocionalno i socijalno ozračje u kojem se poštuju moralne i društvene norme. Također, njihova uloga je da kod određivanja aktivnosti uzmu u obzir interese učenika, odnosno, stupanj zainteresiranosti učenika za određene aktivnosti (Pejić Papak, 2011).

Practiciranje izvannastavnih aktivnosti pretpostavlja samostalnu učeničku odluku o uključivanju u aktivnosti. U Nastavnom planu i programu (2006, 13) napominje se kako „ovaj oblik aktivnosti organizira se za sve učenike – učenike prosječnih sposobnosti, darovite učenike, učenike koji zaostaju za očekivanom razinom učenja i učenike s posebnim potrebama“. Na početku godine bi se trebala vršiti identifikacija interesa učenika za pojedino interesno područje kako bi se utvrdile psihofizičke sposobnosti i mogućnosti učenika i kako bi se prema učeničkim karakteristikama i osobnostima organizirao rad u skupinama ili individualno u interesnim područjima prema njihovim sposobnostima i mogućnostima.

Već smo spominjali da učenici trebaju imati slobodu izbora pri odabiru aktivnosti, no neki autori tvrde da je intervencija odraslih nužna i poželjna iz razloga što odrasli posjeduju socijalno iskustvo i znanje na temelju kojih mogu prepoznati sklonosti djeteta te mu tako „pripomoći“ u odabiru aktivnosti. Na taj način pridonose i bržem razvoju djeteta te preventivno djeluju kako prostor interesa ne bi poprimio negativan smjer. Ipak, sloboda izbora donosi veću motivaciju, vrlo često izuzetne rezultate. Voditelji trebaju znati da sva motivacija dolazi iznutra, iz djetetovih emocija, a osjećaj zadovoljstva najbolja je motivacija. Ako dijete odustane od željene aktivnosti, potrebno je razgovorom procijeniti razlog odustajanja od aktivnosti na koju je učenik dolazio s tolikim zanimanjem i veseljem (Pejić Papak, 2011).

Rezimirano, voditelji imaju ulogu pokretača i motivatora, a zatim se povlače i ostaju u funkciji organizatora, usmjerivača u rješavanju problemskih zadataka te medijatora i koordinatora (Mlinarević, Brust Nemet, 2012). Također, voditelji trebaju širiti entuzijazam kako bi pozitivno utjecali na učenike i njihovu motiviranost za priključenje i rad u izvannastavnim aktivnostima. No, entuzijazam voditelja nije dovoljan za odgojno djelovanje i vođenje izvannastavnih aktivnosti, već i njihova osposobljenost za rad.

Voditelj treba posjedovati određena stručna znanja i metodičke pripreme za kvalitetno provođenje izvannastavnih aktivnosti jer one su integralni dio škole i uz redovitu nastavu imaju odgojnu ulogu. Voditelj izvannastavnih aktivnosti treba biti stručno kompetentna osoba, osposobljena za odgoj i obrazovanje učenika, stručnjak koji organizira odgojno obrazovni proces. Svojim općim obrazovanjem, poznavanjem pedagoške, didaktičke i psihološke osnove, ostvaruje cilj i zadaću odgoja i obrazovanja. „Znanje sposobnosti i iskustvo voditelja nameću se u informiranju, orijentiranju, planiranju, organiziranju i izvođenju izvannastavnih aktivnosti s učenicima“ (Pejić Papak, 2011, 102). Dakle, voditelj

čija je djelatnost uspješna poznaje predmet svog rada, cilj, metode, medije i uvjete (psihosociokulturu). Kompetentan voditelj je onaj koji može iskoristiti poticaje iz svog okruženja i svoje osobne te postići dobre razvojne rezultate. Od takvog voditelja očekuje se da svoje stručno znanje, vještine i sposobnosti stavi u funkciju svog pedagoškog djelovanja, ali i da svojim osobinama ličnosti, kao što su emocionalna osjetljivost, kreativnost, kooperativnost i etičnost bude pozitivan model za identifikaciju svojim učenicima te da bude autoritet koji će učenici dragovoljno slijediti (Ibid.).

Od kompetentnog voditelja se također očekuje da posjeduje i unaprijeđuje sposobnosti i kvalitete razumijevanja, prihvaćanja i slušanja, uključivanja, djelovanja, preuzimanja inicijative, uvažavanja, pregovaranja, poticanja. Voditelj također treba osiguravati uvjete za prepoznavanje i uspješno zadovoljavanje psihičkih, emocionalnih, duhovnih i drugih potreba svakog učenika. Voditelj treba samo u početku nekog procesa biti pokretač/inicijator, a poslije tek savjetodavni voditelj, pedagoški rukovodilac, aktivni pokrovitelj, koji bdije, potiče, savjetuje, usmjerava, hrabri, ponešto i inicira, ali se ne nameće. Voditelj ima ulogu komunikatora, animatora, akceleratora, demokratskog stratega i inicijatora. Učenike sustavno potiče, motivira, oduševljava te navodi da otkriju i razviju sebe i svoje sposobnosti. Produktivni pristup izvannastavnim aktivnostima očituje se u spremnosti voditelja da osluškuje učenike, uvažava njihove prijedloge i mišljenja, prihvaća neuobičajena pitanja, konstrukcije i rješenja (Ibid.).

Prema novim promišljanjima nastavnoga procesa čest oblik rada u izvannastavnim aktivnostima jest da učenici vlastitim naporima dolaze do određenih informacija te samostalnog otkrivanja, a u tome mora i voditeljeva uloga biti zapažena (Mlinarević, Brust Nemet, 2012):

- oblikuje problemske zadatke;
- prati učenikovu aktivnost i blagovremeno pruža potrebnu pomoć koja mora biti pružena na prirodan, logičan i nenametljiv način;
- organizira sustav postupaka u cilju utvrđivanja i procjenjivanja učinka učeničke aktivnosti;
- osigurava stimulativno odgojno–obrazovno ozračje za uspješan rad.

Rosić (2005) naglašava kako je uspješan voditelj pedagoški dosljedan i strog, principijelan, pun optimizma i vjere u razvoj odgajnika/učenika, pomaže mu, poštuje njegovu osobnost, ali i zahtjeva izvršenje zadataka, odnosno zadaća.

Kvalitetan voditelj u svom radu primjenjuje sve što učenicima podiže samopoštovanje, cijeni i uzima u obzir individualne razlike, proširuje vidike, toleranciju i međusobno poštovanje, izražava se jasno kad daje upute i iznosi činjenice. Pokazuje vještine u organiziranju smislenog učenja, kad učenicima nedostaje neko znanje ili vještina, na licu mjesta izvodi „mini lekciju“, vješt je u rasporedu vremena, održava uključenost učenika u zadatak, prati napredak svakog učenika. Traži pomoć od drugih stručnjaka, voditelja kad mu je potrebna radi unapređenja nastave, pokazuje učenicima da od njih puno očekuje iako očekivanja ne mogu biti ista za sve učenike. Sposoban je sebi i drugima objasniti svoje pedagoške ciljeve, neprestano se profesionalno usavršava (Mlinarević, Brust Nemet, 2012).

Kvalitetan voditelj će kritički raspravljati o radu u izvannastavnim aktivnostima tijekom protekle školske godine. Rasprava je važna za dobru organizaciju izvannastavnih aktivnosti. U raspravi se ističu ostvarenja postavljenih ciljeva, a isto tako i nemogućnosti rješavanja nekih zadataka te kako se još učinkovitije moglo doći do zadanog cilja. Prema Cindrić (1992) evo mogućih pitanja na koje bi svaki voditelj aktivnosti trebalo svjesno odgovoriti:

- *jesu li se ostvarili postavljeni ciljevi;*
- *što je spriječilo njihovo potpuno ostvarenje;*
- *kakav je bio obuhvat učenika (veličina i stalnost grupa);*
- *osjeća li se želja i drugih učenika za učlanjenjem u grupu, ili grupa slabi zbog smanjenja interesa*
- *je li rad bio prilagođen psihofizičkim mogućnostima učenika;*
- *popularnost aktivnosti (u školi među učenicima, roditeljima, u mjesnoj zajednici;*
- *prostorno-materijalni uvjeti, ima li novčanih teškoća koje onemogućavaju uspješan rad;*
- *odnos voditelja, ravnatelja, stručnih suradnika prema određenoj djelatnosti;*
- *kakvo je radno ozračje;*
- *sudjeluju li učenici na susretima, smotrama, natjecanjima, itd.;*
- *kakvi su rezultati na natjecanjima;*
- *ima li osobito zapaženih uspjeha pojedinaca ili grupe;*
- *dodjeljuje li škola priznanja, diplome;*
- *osvrt na stručno usavršavanje voditelja;*
- *koliko i na koji način učenici sudjeluju u stvaranju programa;*
- *dolazi li učenikova samostalnost i stvaralačke sposobnosti do izražaja;*
- *kako je organiziran rad s djecom s teškoćama u razvoju.*

Ponekad se zaboravlja da izvannastavne aktivnosti postoje radi kvalitetnog provođenja slobodnog vremena učenika, opuštanja od redovite nastave, radosnog ozračja, međusobnog druženja, prilike da se učenici bave onime što vole bez pritiska za lošu ili dobru ocjenu, da prošire svoje horizonte. Voditelj treba stvarati ležerno ozračje, dakle, srdačnost, susretljivost, smijeh, treba aktivno slušati učenika, uvažavati njegove želje i potrebe, ideje prijedloge, interese. „Učenici i voditelji u izvannastavnoj aktivnosti zajedno otkrivaju, uče i istražuju u ozračju slobodnoga vremena i kreativnog stvaranja; u druženju, uvažavanju i povjerenju; u međusobnome poštovanju i pomaganju, a osobita je njihova radost iščekivanja uspjeha“ (Mlinarević, Brust Nemet, 2012, 205). Izvannastavne aktivnosti prije svega utječu na emocionalnu sigurnost, zadovoljstvo i mentalno zdravlje učenika pa zbog toga i posredno utječu na uspjeh učenika u redovitoj nastavi (Ibid.).

Bez ugodnog emocionalnog ozračja teško je očekivati i povoljne rezultate jer emocionalne osobine voditelja izravno utječu na emocionalno ozračje u odgojno–obrazovnoj skupini. Stoga, voditelj treba vjerovati u sebe i svoje sposobnosti, treba imati visoko samopoštovanje i pozitivnu sliku o sebi, mora imati razvijene demokratske odnose, treba biti tolerantan i empatičan. Svaki voditelj treba imati povjerenja u mogućnosti svojih učenika i njihov uspjeh. Nadalje, treba poznavati njihove psihofizičke osobine, treba nastojati poticati svojim radom, treba i on sam pokazivati čuđenje i radoznalost. Svakom učeniku treba moći omogućiti da razvije pozitivnu sliku o sebi i vlastiti identitet (Ibid.). Voditelji izvannastavnih aktivnosti trebaju biti uzori i svojim stavom, kreativnošću, entuzijazmom utjecati na odgajanje te tako pridonijeti kvaliteti njihovih osobnog razvoja.

3.1. Uloga voditelja izvannastavnih glazbenih aktivnosti

Suvremena tendencija odgoja i obrazovanja je da osposobi učenike za samostalno istraživanje, kritičko promišljanje u svim aspektima života pa tako i da vrednuje i prosuđuje umjetnička dobra. Kada je riječ o glazbi, misli se na njezin umjetnički, društveni i povijesni kontekst, dakle kulturni i glazbeni, vrijedan i koristan jer glazbenim odgojem postižemo kulturni prosperitet. Kada dijete prvi puta čuje neko djelo, njegov doživljaj je najprije fiziološke i emocionalne prirode, a zatim ciljanim i kvalitetnim vođenjem učitelja/voditelja prelazi u glazbeno-estetski doživljaj (Vidulin-Orbanić, 2008). Previšić (1987) navodi da glazbeni odgoj utječe na formiranje ličnosti djeteta, razvija samopouzdanje, razvija se

stvaralačka fantazija u djece, zato je zadaća voditelja kod planiranja sadržaja kulturno–umjetničkih aktivnosti pronaći teme i zadatke koji uvode učenike u područje stjecanja estetske kulture, sposobnosti uočavanja, doživljavanja, vrednovanja i ostvarivanja lijepoga.

Uloga voditelja u izvannastavnim glazbenim aktivnostima je da kvalitetnim vođenjem i usmjeravanjem učenici prošire svoja glazbena znanja, usavrše svoje vještine, razvijaju i koriste svoju kreativnost, oblikuju osobnost i stavove.

Prema brojnosti, na području glazbene kulture/umjetnosti voditelji imaju više mogućnosti biranja koje će djelatnosti provoditi u izvannastavnim aktivnostima. Voditelji trebaju ponuditi učenicima kvalitetne programe, motivirati ih javnim nastupima, rezultatima na smotrama, projektima, radovima iz prethodnih generacija, a i s obzirom na brojnost interesnih područja valja izvršiti anketu zainteresiranosti učenika za određeno glazbeno područje. (Vidulin–Orbanić, 2010).

Izvannastavne aktivnosti, kojima se njeguje vokalno, instrumentalno i vokalno–instrumentalno muziciranje, ples te različiti oblici glazbenog stvaralaštva su:

- zborna pjevanje;
- sviranje glazbala;
- solo pjevanje;
- skupno muziciranje;
- glazbeno stvaralaštvo;
- skladanje pjesama;
- plesna skupina;
- folklorna skupina;
- glazbeni projekti.

Prema Vidulin-Orbanić (2010) u daljnjem tekstu opisujem svaku pojedinu aktivnost, njezine odgojne kvalitete, prednosti i problematiku te voditeljevu ulogu.

Zborno pjevanje

Pjevanje u skupini je vrlo star način zajedničkog muziciranja i jedan od takvih načina je pjevanje u zboru. Zbor je sve do danas zadržao značajan status u zajedničkom muziciranju koji je gradio kroz povijest glazbe uz razvoj umijeća pjevanja pojedinca samog, ali i kao člana u skupini i kao član skupine. Nekad, kao i danas teži se oblikovanju estetski jasnoga

stava prema svakom glazbenom djelu. Tijekom uvježbavanja teži se ljepoti tona, logičnom fraziranju, oblikovanju izgovorene riječi. Zadatak obrazovanja kvalitetnog zbora je postići čistu intonaciju, suglasje melodije, ritma i harmonije. Zborovođa, voditelj treba pokazati znanje o glasovnom aparatu, rezonanciji i registraciji te znati demonstrirati način stvaranja kvalitetnog, lijepo oblikovanog tona.

U današnjim školama zbor ima svoje mjesto u izvannastavnim aktivnostima i zbor je ujedno najčešća glazbena izvannastavna aktivnost kojoj se učenici s najvećim zanimanjem priključuju kako bi se aktivno bavili glazbom. Razlozi zbog kojih se učenici priključuju pjevačkom zboru su razvoj pjevačkog umijeća, mogućnost zajedničkog muziciranja, nastupa, međusobnog druženja i putovanja. Također, vrlo je važan odabir repertoara koji će privući učenike i potaknuti ih na muziciranje. Voditelj treba odabirati lijepe, melodiozne skladbe, zanimljiv tekst, dinamičan scenski izraz. Učenici ostaju dokle god ih ta aktivnost zanima i dok se u njoj osjećaju ugodno i dobro, stoga je vrlo važna voditeljeva briga o svim navedenim elementima koji utječu na to hoće li dijete ostati pjevati u zboru. Voditelj/zborovođa treba biti stručan i svestran, dakle, glazbeno obrazovan, strpljiv, pun razumijevanja jer učenici s kojima radi su amateri. Osim ozbiljnošću, mirnoćom i vedrinom, voditelj treba i emocionalno djelovati na pjevače kako bi ih ohrabrio i podržao u njihovoj želji da se bave pjevanjem. Ako je voditelj dobar i kvalitetan, djeca će ga nagraditi svojim trudom, radom, napretkom, ali i povjerenjem i optimizmom, što na koncu rezultira kvalitetom, dobrim rezultatima te motivacijom za nove izazove.

Voditelj ima vrlo velik zadatak kod planiranja izvannastavne aktivnosti zbornog pjevanja jer ipak je riječ o djeci osnovne škole gdje većina nema nikakvo glazbeno obrazovanje. Voditelj ne treba razmišljati samo o najboljem načinu razvoja pjevačke vještine, već treba uzeti u obzir subjektivne i objektivne okolnosti rada s dječjim zborom. Najčešća problematika su nedovoljan broj učenika, upitan je način selekcije, nepravilnost intonacije, nekompatibilnost zvučanja, različite vokalne sposobnosti učenika, fluktuacija članova, promjene u sustavu.

Dječji školski zbor može brojiti od trideset članova do osamdeset članova, to ovisi o veličini škole i o broju motiviranih i zainteresiranih učenika. Prednost imaju manji pjevački zborovi jer voditelj lakše posveti pozornost gotovo svim učenicima, veća je disciplina, lakše je pronaći prostor za vježbanje i osigurati prijevoz za nastupe. No ipak, s druge strane, prednost većeg zbora je u tome što brojčanost osigurava dobar i voluminozan zvuk bez

forsiranja i uvijek dovoljan broj djece za nastupe. Na kraju, najvažniji segment rada kvalitetnog zbora je postizanje pravilne, čiste intonacije jer „čista intonacija“ je dugotrajan, svjestan, strpljiv rad učenika i voditelja. Pri tome je vrlo važna motivirajuća uloga voditelja jer djeca s vremenom mogu izgubiti zanimanje i koncentraciju za muziciranje jer ipak, postizanje pravilne intonacije u djece amatera je dugotrajan proces koji zahtjeva strpljenja. Vrlo važnu ulogu pri tome ima audicija na početku školske godine. Svaki učenik se pojedinačno ispituje intonativno, ritmički kako bi voditelj ustvrdio je li dijete muzikalno te opseg njegovog glasa. Zadaci koje svira ili pjeva voditelj, a učenik ponavlja, trebaju biti tonalni, kratki, s logičnim skokovima. Zatim voditelj raspoređuje učenike po glasovima i unutar glasova raspoređuje pjevače po kvaliteti, jačini glasa kako bi na kraju grupa zvučala kompaktno.

Solističko i komorno vokalno muziciranje

Učenici viših razreda osnovne škole mogu pojedinačno vokalno muzicirati ili u manjim skupinama. Prednost takvog muziciranja je što učenik napreduje ciljano jer je voditelj posvećen samo njegovom vokalnom aparatu, dakako, prema učenikovim mogućnostima i dispozicijama.

Za muziciranje u manjim komornim sastavima, najčešće klapama, važno je izvršiti selekciju učenika te odabrati one koji imaju pravilnu intonaciju.

Za solističko pjevanje i pjevanje u manjim skupinama (od osam do četrnaest pjevača) vrijede ista pravila kao i za pjevanje u zboru, samo što je njihova prednost veća posvećenost voditelja učeniku te pravilno vođenje ka ciljanom napretku. Voditelj lakše posvećuje pažnju na opuštanje tijela učenika, opuštanje vokalnog aparata, disanje, rezonancu, izjednačavanje vokala, registra, proširivanje opsega glasa, poboljšavanje intonacije, gipkosti glasa, jasnoj i aktivnoj artikulaciji.

Solističko i komorno instrumentalno muziciranje

U općeobrazovnim školama provodi se i izvannastavna aktivnost solističkog i komornog instrumentalnog muziciranja. Cilj ove aktivnosti jest naučiti učenike svirati

jednostavne skladbe i uputiti ih u najefikasnije načine zajedničkog muziciranja. Instrumenti koje najčešće učenici žele naučiti svirati su klavir, gitara, harmonika, sintesajzer, tambure.

Sintesajzer je elektronički instrument koji je učenicima vrlo zanimljiv zbog brojnih različitih zvukova instrumenata i ritmova, aranžmana i efekata. Melodijska linija se svira desnom rukom, a harmonijska pratnja lijevom. Važno je da voditelj kaže učenicima koje su se vrste sintesajzera pokazale dobre jer na tržištu prodaju glazbala upitne kvalitete. Uči se svirati po notama, riječ je o „prividnoj glazbenoj pismenosti“. Rad započinje stjecanjem ritamskih i intonacijskih znanja, odnosno, do znanja kako se koja nota zove, na kojoj se crti ili praznini nalazi te koju tipku treba stisnuti kako bismo čuli određenu notu. Opismenjujemo učenike pomoću glazbala. Učenici koriste stečeno znanje za sviranje jednostavnih skladbi po notnom tekstu, s ciljem sigurnog i točnog reproduciranja skladbe, također, cilj je da učenici samostalno demonstriraju glazbene sadržaje, ispravljaju netočnu izvedbu, samostalno vježbaju kod kuće i razvijaju sviračko umijeće.

Komorno instrumentalno muziciranje je puno zahtjevnije od solističkog pa se za takav način muziciranja odlučuju djeca koja polaze glazbenu školu i sviraju određeni instrument. Najčešće su formacije dua ili tria, a ako u školi ima više učenika koji sviraju isto glazbalo može se formirati i ansambl. U školama postoji i veliki interes za rock sastave pa ako voditelj podržava isto, može pomoći učenicima u osmišljavanju repertoara te u poduci sviranja gitara, bas gitare i bubnjeva.

Folklor

Folklor je vrijedan i važan dio cjelokupnog tradicijskog stvaralaštva jednog naroda. On obuhvaća narodne običaje, narodnu književnost, rukotvorine, narodno graditeljstvo, kiparstvo, slikarstvo i na kraju, narodnu glazbu koja je vezana uz život čovjeka na selu. Mjesto na kojem učenici mogu spoznati kako se nekada pjevalo, plesalo, sviralo i odijevalo zovemo *Smotre folklor*. Tu učenici mogu čuti i vidjeti sviranje na narodnim glazbalima, načine pjevanja te koreografije kako se nekada plesalo i narodne nošnje. Voditelji bi trebali svake školske godine organizirati odlazak na određenu manifestaciju, ali i dati učenicima prigodu da i sami sudjeluju na raznim smotrama jer najbolji način da se upozna folklor je upravo putem izvođenja tradicionalne glazbe pjevanjem, sviranjem i plesanjem.

Ako voditelj formira grupu u izvannastavnoj aktivnosti Folklor, on treba članove upoznati s tradicijom i kulturom određene regije. Hrvatska je vrlo bogata kulturnim nasljeđem i vrlo raznolika što je posljedica susretanja različitih kultura. Treba upoznati učenike s prošlosti kraja, dakle, o načinu življenja i rada, druženja i pjevanja, izrađivanja instrumenata. Učenike se upoznaje s tradicionalnom glazbom na način da se gledaju i analiziraju video snimke, slušaju se glazbeni primjeri te voditelj objašnjava i demonstrira karakteristike određenog folklornog područja.

Učenici se dijele u dvije skupine, dok jedna skupina pleše i pjeva, druga skupina svira. Pjesme se uče po sluhu, a učenici koji žele svirati imaju odvojene probe od pjevača kako bi voditelj mogao lakše upoznati učenika s instrumentom te mu omogućiti da demonstracijom prati položaje i način sviranja, sluša melodiju te izvodi pjesmu po sluhu.

Ples

Ples utječe na razvoj motorike, postiže se svjesnost o tijelu te potiče koncentracija učenika na glazbeni tijek, metar i ritam, melodiju, dinamiku i tempo. Voditelj formira skupinu plesača na način da podjeli solističke ulomke, u paru ili s cijelom skupinom. Najčešće se provode aktivnosti društvenog i modernog plesa. „Pravilno artikulirani sat ima tri djela: uvodni, glavni i završni dio. Uvodni dio ispunjen je tjelesnom i metalnom pripremom za rad i sastoji se u tjelesnom zagrijavanju i vježbanju koncentracije. Glavni dio sata obilježava obrada novog primjera: učitelj može demonstrirati primjer i elaborirati način plesa ili omogućiti djeci improvizaciju na određenu melodiju. U završnom dijelu sata treba biti ostvarena zaokružena cjelina, odnosno, zadatak koji je trebalo ostvariti, tehničke ili izražajne prirode“ (Vidulin–Orbanić, 2010, 118). Voditelj plesne skupine pokazuje pokrete valcera polke, tanga ili rock and rolla, ako podučava društvene plesove, ako je riječ o modernom plesu, voditelj demonstrira svoje viđenje glazbe i predlaže učenicima, ili omogućuje učenicima slobodnu improvizaciju.

Glazba na računalu

Glazba na računalu je najmlađe interesno područje u provođenju izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Učenici mogu upoznati glazbene sastavnice, oblikovati glazbene

primjere, snimati radove na različite medije, naučiti raditi s audio datotekama. Za lakše provođenje te aktivnosti može poslužiti priručnik *Glazba na računalu*, a programi u kojima učenici rade su *Finale* i *Musition Sampler*.

Glazbeno stvaralaštvo

Kreativnu djecu voditelj može uočiti prema sljedećim karakteristikama: znatiželja, oštroumnost u postavljanju pitanja, originalnost u ponašanju, neovisnost o mišljenju, sklonost istraživanjima i eksperimentiranju.

Program preporučuje da se dječje glazbeno stvaralaštvo njeguje u glazbenom izražavanju (skladanju), pjevanjem i sviranjem, glazbom i pokretom, u slobodnom likovnom izražavanju na osnovi slušanja glazbe, u improvizaciji riječi na zadani ritam. Riječ je o pronalaženju melodijskih motiva, ritmiziranju taktova, melodiziranju ritma, izmišljanju tekstova, melodijskom nadopunjavanju, improvizaciji glazbenih oblika, stvaranju instrumentalne pratnje, dodavanju drugog glasa i sviranju.

Na početku rada ove izvannastavne aktivnosti voditelj treba pripremiti prostor, glazbala, objasniti način rada, a zatim usmjeravati, koordinirati i poticati učenike. Na početku se slušaju i analiziraju prikladna glazbena djela, dakle, pozornost je na ritmu i metru, melodiji, glazbenim oblicima, tempu i dinamici. Tek nakon što su učenici, pjevali, svirali, slušali i analizirali kreće rad na skladanju na način:

- prve vježbe na sintesajzeru obuhvaćaju osmišljavanje nastavka započetog ritma, ritmiziranje zadanog teksta, melodiziranje zadanog ritma, osmišljavanje nastavka započetoj melodiji, stvaranje nove melodije, osmišljavanje pratnje pjesmi;
- nove melodije se počinju skladati u okviru manjih oblika, motiva, fraza, rečenica, perioda, dvodijelne, trodijelne pjesme, ronda i teme s varijacijama;
- prve skladbe su samo instrumentalne kako bi se puna pozornost posvetila glazbi, a zatim započinje skladanje manjih vokalno – instrumentalnih djela.

Voditelj pokazuje učenicima kako se uglazbljuje tekst, dakle zapisuje se ritam, određuje se mjera, tonalitet (C dur, a mol), a zatim se svaki takt čita s tekstom u ritmu nekoliko puta te učenici osmišljavaju melodiju na sintesajzeru.

4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE

4.1. Predmet istraživanja

U suvremenom školstvu sve se više teži poboljšanju školskog sustava. Ukazuje se na potrebu individualnog razvoja svakog učenika pa se zato sve više pažnje posvećuje kvalitetnom provođenju slobodnog vremena učenika i zadovoljavanju njihovih individualnih potreba, vještina, interesa, sposobnosti i mogućnosti, kako u izvannastavnim aktivnostima, tako i u izvanškolskim aktivnostima. Istraživanje je usredotočeno na izvannastavne glazbene aktivnosti u osnovnim školama i predmet istraživanja su stavovi voditelja o provođenju izvannastavnih glazbenih aktivnosti.

4.2. Cilj i zadaci istraživanja

U teorijskom dijelu rada pisali smo o ulozi voditelja u provođenju izvannastavnih aktivnosti, o organizaciji i planiranju istih, o ometajućim čimbenicima u realizaciji aktivnosti, odgojno–obrazovnim aspektima. Cilj istraživanja je usporedba stečenog teorijskog znanja i stavova voditelja s obzirom na njihovo iskustvo u praksi. Iz tako postavljenog cilja proizašli su sljedeći zadaci:

1. ispitati koja su interesna područja najzastupljenija u provođenju izvannastavnih glazbenih aktivnosti;
2. ispitati motivacijske postupke za interesna područja koja voditelji provode te njihovo zadovoljstvo sudjelovanjem učenika;
3. ispitati jesu li voditelji provodili i druga interesna područja osim područja koja provode trenutno;
4. ispitati materijalno, tehnološko i prostorno zadovoljstvo voditelja za provođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti;
5. usporediti stavove voditelja po vezi organizacije aktivnosti te odgojno–obrazovne aspekte;
6. ispitati ozračje u izvannastavnim aktivnostima naspram redovite nastave te utvrditi pozitivne i negativne aspekte realizacije izvannastavnih glazbenih aktivnosti;
7. ispitati stavove o odgojnom doprinosu izvannastavnih glazbenih aktivnosti.

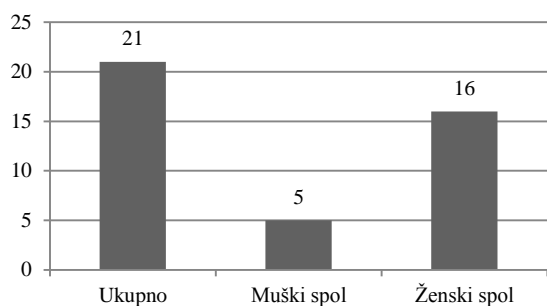
4.3. Metode istraživanja i statistički postupci

U teorijskom dijelu rada koristili smo se različitom pedagoškom literaturom, doktorskim disertacijama, zbornicima, člancima o izvannastavnim aktivnostima i voditeljima u izvannastavnim aktivnostima. Prema teorijskom djelu rada postavili smo upitnik namijenjen istraživanju stavova voditelja o provođenju izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Za pomoć pri anketiranju voditelja obratili smo se županijskoj voditeljici u Varaždinu. Nakon završenog anketiranja uslijedila je obrada podataka.

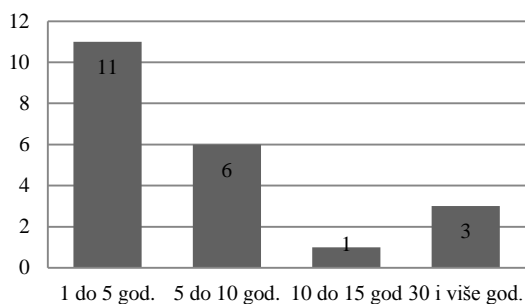
Prikupljene podatke obradili smo u *MS. O. Excel* programu. Za obradu podataka koristili smo deskriptivnu statističku analizu podataka izraženu u postocima.

4.4. Uzorak i instrumenti istraživanja

Uzorak istraživanja čine voditelji izvannastavnih glazbenih aktivnosti u osnovnim školama na području Varaždinske županije. Istraživanje je provedeno 10. 3. 2015. godine na Stručnom županijskom Vijeću učitelja glazbene kulture i umjetnosti. Vijeće broji 35 člana, a ukupno je ispitano 22 člana vijeća. Bilježimo jedan nevažeći upitnik jer ispitanik nije obilježio spol i radni staž prema čemu smo vršili obradu podataka te je ukupan broj važećih upitnika 21.

Graf 1. Uzorak broja ispitanih voditelja: ukupan broj i prema spolu

Graf 2. Uzorak broja ispitanih vođitelja prema skupinama s obzirom na radni staž

Za potrebe istraživanja koristili smo upitnik pod nazivom „*Stavovi vođitelja o provođenju izvannastavnih glazbenih aktivnosti*“ (Prilog str. 62). Na početku upitnika obratili smo se ispitanicima kako bismo ih obavijestili o cilju istraživanja te da će se prikupljeni podaci koristiti isključivo u istraživačke svrhe.

U upitniku su bile zastupljene tri vrste pitanja:

- otvorena pitanja;
- tip pitanja samo jedan odgovor;
- zatvorena pitanja prema petostupanskoj skali Likertovog tipa (1. Ne slažem se, 2. Uglavnom se ne slažem, 3. Niti se slažem/niti se ne slažem, 4. Uglavnom se slažem, 5. U potpunosti se slažem i 1. Uopće nisam zadovoljan/a, 2. Malo, 3. Umjeren, 4. Prilično, 5. Izuzetno sam zadovoljan/a).

Upitnik možemo podijeliti na tri dijela. U prvom dijelu upitnika ispitali smo osnovne informacije ispitanika: škola, mjesto, spol, radni staž u struci te koliko godina provode izvannastavne glazbene aktivnosti. Od navedenih informacija u svrhe obrade podataka koristili smo spol i radni staž iz razloga što ostali podaci nisu bili kompletno popunjeni kod svih ispitanika.

U drugom dijelu smo ispitali interesna područja kojima se vođitelji trenutno bave, uključuju li učenike razredne, predmetne ili razredne i predmetne nastave u aktivnosti koje provode. Zatim, ispitali smo zainteresiranost učenika te koje motivirajuće postupke koriste kako bi motivirali učenike da se priključe upravo aktivnosti koju provode. Slijede pitanja o razini zadovoljstva prostornom i materijalno–tehničkom opremom u provođenju aktivnosti te koji su pozitivni i negativni aspekti kod organizacije i vođenja aktivnosti.

U trećem dijelu upitnika koristili smo tablice u koje smo upisali tvrdnje prema teorijskom dijelu rada o odgojno-obrazovnom djelovanju i provođenju aktivnosti, organizaciji aktivnosti,

ometajućim čimbenicima kod realizacije aktivnosti te čemu sve mogu pridonijeti izvannastavne glazbene aktivnosti u odgojnom smislu. U ovim pitanjima zatvorenog tipa ispitanicima je ostavljena mogućnost samostalnog dopisivanja elemenata u ponuđenom prostoru za pisanje.

U nastavku rada slijedi rasprava o prikupljenim podacima i informacijama koje smo obradili prema skupinama s obzirom na radni staž (skupine su od 1 do 5 god., 5 do 10 god., 10 do 15 god., 30 i više god.), prema spolu i ukupnom broju ispitanika.

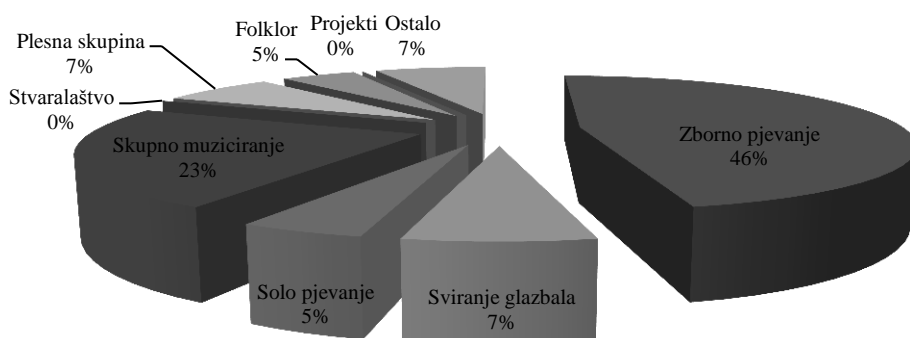
4.5. Diskusija o rezultatima

U teorijskom dijelu rada opisali smo interesna područja za izvannastavne glazbene aktivnosti te smo na početku upitnika ispitali ispitanike koja interesna područja trenutno provode u praksi. Ispitanicima je ostavljena mogućnost (*i*) *Ostalo*) da dopišu aktivnost koju provode, a da nije ovdje navedena.

Ponuđena interesna područja:

- a) zborna pjevanje;
- b) sviranje glazbala;
- c) solo pjevanje;
- d) skupno muziciranje;
- e) glazbeno stvaralaštvo;
- f) plesna skupina;
- g) folklor;
- h) glazbeni projekti;
- i) ostalo.

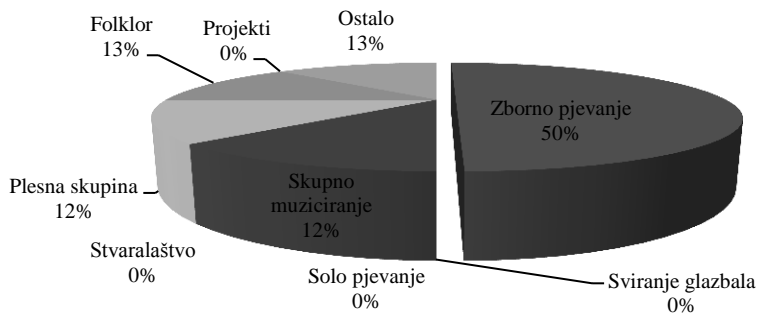
Ad 1) Zastupljenost interesnih područja i uključenost učenika s obzirom na dob u osnovnim školama Varaždinske županije

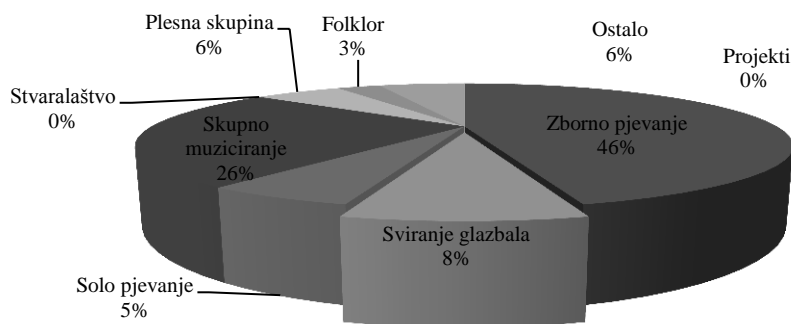
Graf 3. Zastupljenost interesnih područja izvannastavnih glazbenih aktivnosti

Prema grafu 3 najzastupljenije interesno područje voditelja izvannastavnih glazbenih aktivnosti je *zborno pjevanje*, zatim skupno muziciranje, a interesna područja *glazbeni projekti i glazbeno stvaralaštvo*, nisu zastupljeni kod ispitanih voditelja. U vrlo niskim postocima zastupljeni su *sviranje glazbala, plesna skupina, ostalo (tambure, kreativna radionica – vez, izrada košara), folklor i solo pjevanje*.

Možemo zaključiti da je zborna pjevanje najzastupljenije interesno područje. Naime, zbor je kroz povijest izgradio značajan status zajedničkog muziciranja koji je i danas zadržao što pokazuju i rezultati istraživanja. Kako bi se provela aktivnost zbornog pjevanja potrebno je osigurati adekvatan prostor, najčešće učionicu glazbene kulture, notne zapise repertoara te na kraju ostaju želja i volja učenika koji sudjeluju i voditelja, bez velikih financijskih ulaganja. Također, učenici žele razvijati svoje pjevačke vještine, vesele se nastupima i međusobnom druženju. U suprotnosti, za glazbene projekte, glazbeno stvaralaštvo, skupno muziciranje, sviranje instrumenata potrebno je uložiti više napora i materijalnih sredstava što je u današnjim školama upitno pitanje problematike. Ova interesna područja zahtjevaju ambiciozne voditelje koji će biti ustrajni u prikupljanju sredstava potrebnih kako bi se omogućio kvalitetan rad te koji će biti spremni izdvojiti slobodno vrijeme s obzirom da je za izvannastavne aktivnosti omogućeno dva sata tjedno.

Graf 4. Zastupljenost interesnih područja izvannastavnih glazbenih aktivnosti prema muškom spolu

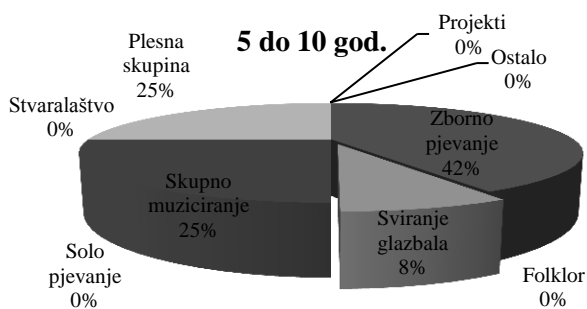

Graf 5. Zastupljenost interesnih područja izvannastavnih glazbenih aktivnosti prema ženskom spolu

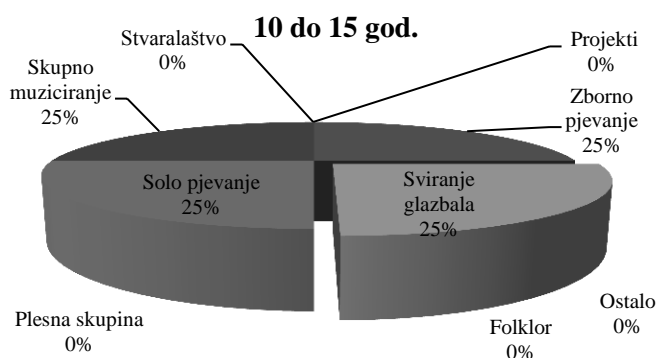
U usporedbi grafa 4 i grafa 5 možemo zaključiti da je interesno područje *zbornog pjevanja* najzastupljenije kod ispitanih kolega i kolegica, dok su *glazbeno stvaralaštvo* i *glazbeni projekti* potpuno izostavljeni iz interesnih područja izvannastavnih glazbenih aktivnosti kod ispitanih kolega i kolegica osnovnih škola Varaždinske županije. Također, interesna područja *sviranje glazbala* i *solo pjevanje*, zastupljena su u niskim postocima kod kolegica, dok kod kolega nisu zastupljena. No, ovdje nije moguće navesti konkretne rezultate koje bi uspoređivali i donosili zaključke s obzirom na broj ispitanih kolega i broja ispitanih kolegica (Graf 1).

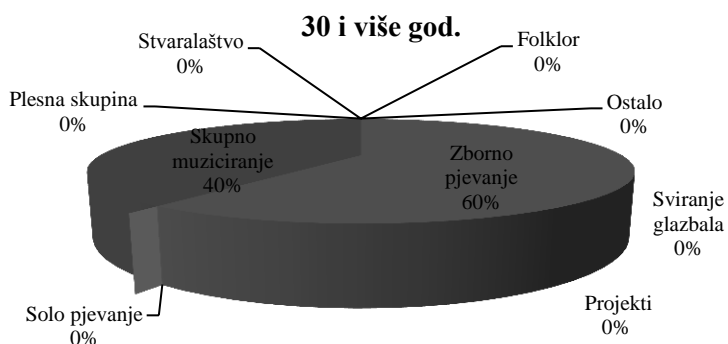
Graf 6. Zastupljenost interesnih područja prema skupini radnog staža od 1 do 5 godina

Graf 7. Zastupljenost interesnih područja prema skupini radnog staža od 5 do 10 godina

Graf 8. Zastupljenost interesnih područja prema skupini radnog staža od 10 do 15 godina

Graf 9. Zastupljenost interesnih područja prema skupini radnog staža od 30 i više godina

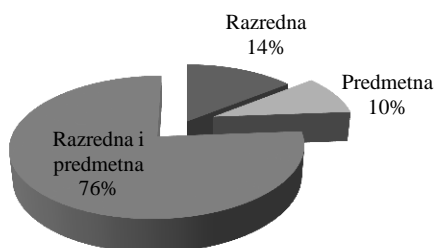
Grafovi 6, 7, 8 i 9 pokazuju da je *zborni pjevanje* zastupljeno kod svih skupina prema radnom stažu u najvišim postocima, dok *glazbeni projekti* i *glazbeno stvaralaštvo* nisu zastupljeni u interesnim područjima ispitanika u svim skupinama prema radnom stažu. U skupini od 30 godina i više radnog staža, zastupljena su samo dva interesna područja, *zborni pjevanje* i *skupno muziciranje*. Skupine od 5 do 10 godina radnog staža i od 10 do 15 godina radnog staža ambicioznije su od skupine 30 godina i više radnog staža, dok je skupina s najmanje godina radnog staža i ambicioznija te provodi najviše interesnih područja izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Razlog tome može biti znatiželja i istraživački duh

voditelja na koji način i kako provesti određeno interesno područje, kakve će biti reakcije i zainteresiranost učenika, kakvi će biti ishodi pa i nagrade. Po vezi zastupljenosti interesnih područja možemo i prema skupinama s obzirom na godine radnog staža zaključiti da zborna pjevanje dominira u interesnim područjima ispitanih kolega i kolegica.

Pogledamo li rezultate dobivenih grafičkih prikaza 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9 vidimo da je zborna pjevanje najzastupljenije prema svim kategorijama prema kojima smo vršili analizu istraživanja. Razlog tome može biti zainteresiranost učenika, fleksibilnost aktivnosti koja nije moguća kod drugih interesnih područja jer ako se voditelj odluči za sviranje treba priskrbiti instrumente koji pak iziskuju financijska sredstva. Također, voditelji imaju iskustva u vođenju zborova nakon završenog školovanja zbog kolegija zbor i zbornog dirigiranja pa se voditelji osjećaju sigurnije u tom interesnom području te tu mogu pokazati znanje, kreativnost i stručnost.

Uspoređujući rezultate istraživanja i teorijski dio rada u kojem smo naveli da je zborna pjevanje najzastupljenije interesno područje prema istraživanjima drugih autora, možemo činjenično zaključiti da je zborna pjevanje najzastupljenije interesno područje i na našem uzorku ispitanika, dok glazbeni projekti i glazbeno stvaralaštvo nisu zastupljeni. To možemo podrediti nedostatku prostornih i materijalno-tehničkih aspekata jer za provođenje tih interesnih područja potrebno je priskrbiti odgovarajuću opremu, prostor, a nedostatak financija je uvijek prisutan problem. Snalažljivi i entuzijastični voditelji mogu uspjeti priskrbiti potrebna sredstva predstavljanjem kvalitetnog programa ravnatelju, zajednici, organiziranju humanitarnih koncerata, donacijama itd.

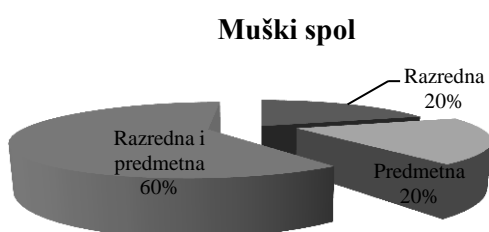
U upitniku je ispitana uključenost učenika razredne, predmetne ili razredne i predmetne nastave u izvannastavnim glazbenim aktivnostima. Pitanje je postavljeno voditeljima sa svrhom kako bismo utvrdili okvirnu dob uključenih učenika.

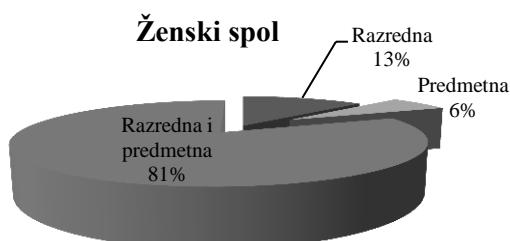
Graf 10. Uključenost učenika u izvannastavne glazbene aktivnosti

Prema dobivenom grafu 10 na temelju prikupljenih podataka anketiranjem voditelja izvannastavnih glazbenih aktivnosti, dobiveni su rezultati da voditelji uglavnom uključuju u izvannastavne glazbene aktivnosti učenike razredne i predmetne nastave, dok učenike samo razredne, ili samo predmetne nastave uključuju u znatno manjim postocima. Možemo zaključiti da voditelji uvažavaju želje i ambicije učenika svih dobnih skupina, a ne samo učenike npr., zrelije dobne skupine. Svako dijete ima pravo na osobni razvoj i razvoj svojih vještina od dana kada se ono osjeti spremno da se okuša u izabranoj aktivnosti.

Slijedeći grafički prikazi prikazuju uključenost učenika razredne, predmetne ili razredne i predmetne nastave u izvannastavne glazbene aktivnosti s obzirom na spol ispitanika.

Graf 11. Uključenost učenika razredne, predmetne ili razredne i predmetne nastave u izvannastavne glazbene aktivnosti prema muškom spolu ispitanika

Graf 12. Uključenost učenika razredne, predmetne ili razredne i predmetne nastave u izvannastavne glazbene aktivnosti prema ženskom spolu ispitanika

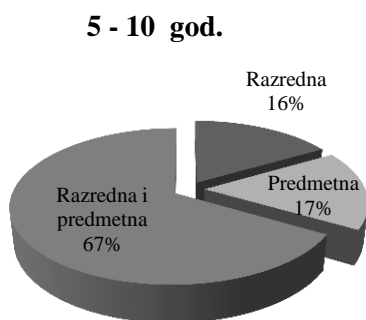
Grafovi 11 i 12 pokazuju da voditelji u izvannastavne glazbene aktivnosti uglavnom uključuju učenike razredne i predmetne nastave. Tek 16% ispitanica u izvannastavne glazbene aktivnosti uključuje samo učenike razredne nastave i tek 6% samo učenike predmetne nastave, a ispitanici kolege uključuju samo učenike razredne nastave ili samo učenike predmetne nastave u jednakim postocima. Ovdje nije moguće iznijeti konkretnu usporedbu dobivenih rezultata zbog broja ispitanih kolega i kolegica (Graf 1). No, kao i kod grafa 10 možemo zaključiti da voditelji oba spola, u najvišim postocima uključuju učenike svih dobnih skupina u osnovnim školama.

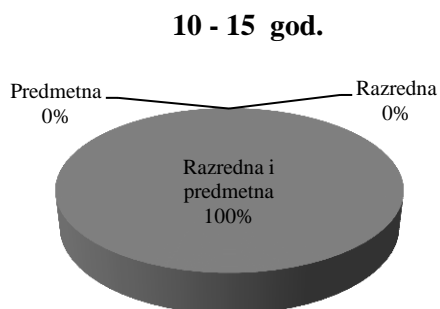
Sljedeći grafovi 13, 14, 15, 16 pokazuju uključenost učenika u izvannastavne glazbene aktivnosti razredne, predmetne ili razredne i predmetne nastave prema radnom stažu voditelja istih.

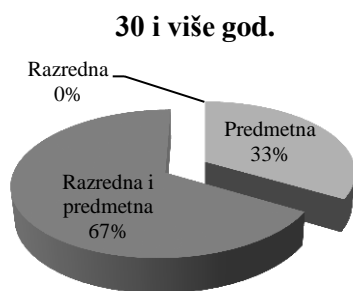
Graf 13. Uključivanje učenika razredne, predmetne ili razredne i predmetne nastave u izvannastavne glazbene aktivnosti prema skupinama radnog staža voditelja od 1 do 5 godina

Graf 14. Uključivanje učenika razredne, predmetne ili razredne i predmetne nastave u izvannastavne glazbene aktivnosti prema skupinama radnog staža voditelja 5 do 10 godina

Graf 15. Uključivanje učenika razredne, predmetne ili razredne i predmetne nastave u izvannastavne glazbene aktivnosti prema skupinama radnog staža voditelja od 10 do 15 godina

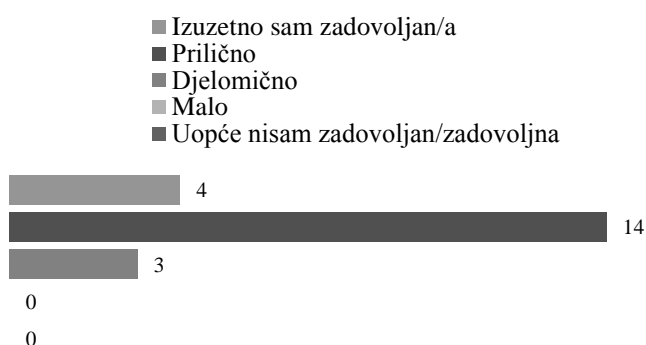

Graf 16. Uključivanje učenika razredne, predmetne ili razredne predmetne nastave u izvannastavne glazbene aktivnosti prema skupinama radnog staža voditelja od 30 i više godina

Grafovi 13, 14, 15 i 16 prema skupinama s obzirom na radni staž pokazuju da sve skupine uključuju učenike razredne i predmetne nastave u izvannastavne glazbene aktivnosti u najvišim postocima. Skupina od pet do deset godina radnog staža uključuje učenike samo razredne ili samo predmetne nastave u jednakim postocima u aktivnosti te je i jedina dobna skupina koja uključuje učenike sve tri grupe, razredne ili predmetne ili razredne i predmetne nastave. Razlog tome može biti kvalitetniji individualan pristup prema zrelosti učenika jer djeca iz predmetne nastave zrelija su i time iskusnija od djece u razrednoj nastavi kojoj je potrebno posvetiti više pažnje kako bi mogli pratiti napredak zajedno sa skupinom iz predmetne nastave u određenoj aktivnosti. Skupina od deset do petnaest godina radnog staža uključuje učenike razredne i predmetne nastave, dok samo razredna ili samo predmetna nastava nije zastupljena. Skupina sa trideset i više godina radnog staža ne uključuje učenike samo razredne nastave u aktivnosti koje provode.

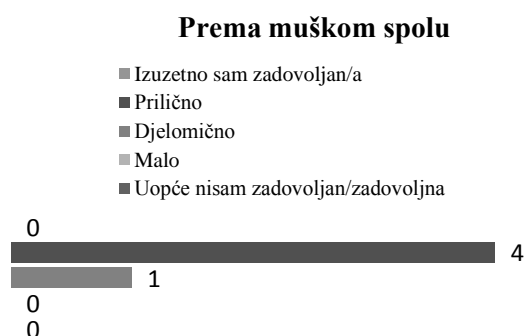
Prema dobivenim rezultatima možemo zaključiti da skupina s najviše godina radnog staža ne uključuje učenike samo razredne nastave, a ni skupina od deset do petnaest godina radnog staža. Mogući razlog je što su mlađi učenici više zainteresirani za igru nego li za organizirano provođenje slobodnog vremena koje iziskuje mentalni napor. S druge strane, skupina od jedne do pet godina radnog staža ne uključuje učenike predmetne nastave, već samo razredne te predmetne i razredne nastave. Učenicima mlađe dobi, tj. učenicima razredne nastave potrebno je posvetiti više pažnje kako bi napredovali jer ipak, njima je još uvijek uz školske obaveze najveća briga igra, a i oni tek počinju svoj put prema obrazovanju pa je važno umjeravati ih kvalitetno kako bi postigli što kvalitetniji osobni razvoj te kako bi postali korisni u društvu i zajednici.

Ad 2) Motivacijski postupci i zadovoljstvo voditelja odazivom učenika

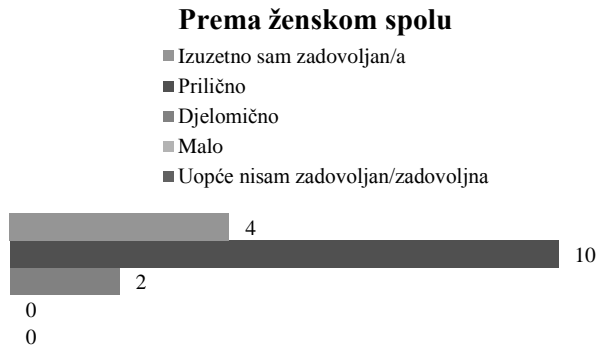

Graf 17. Zadovoljstvo ukupnog broja ispitanih voditelja interesom učenika za interesna područja koja provode

Grafički prikaz 17 prema petostupanjskoj skali Likertovog tipa pokazuje da su voditelji izvannastavnih glazbenih aktivnosti prilično zadovoljni interesom učenika za interesna područja koja provode. Izuzetno zadovoljnih voditelja interesom učenika ima tek četvero od ukupnog broja ispitanih, dok je djelomično zadovoljnih voditelja interesom učenika za aktivnost koju provode svega troje od ukupnog broja ispitanih. Možemo zaključiti da su učenici motivirati i vole polaziti izvannastavne glazbene aktivnosti. Tu činjenicu nam jasno pokazuju kategorije malo i uopće nisam zadovoljan/na koje pokazuju rezultat nula s obzirom na ukupan broj ispitanika. Prema teorijskom dijelu rada motivirajući postupci su različiti sadržaji u različitim aktivnostima, pokazivanje snimki, članaka, nagrada, priznanja. Podudaraju li se navedeni motivirajući postupci s motivirajućim postupcima ispitanih kolega i kolegica prikazati ćemo rezultatima dobivenim iz narednih pitanja u nastavku teksta.

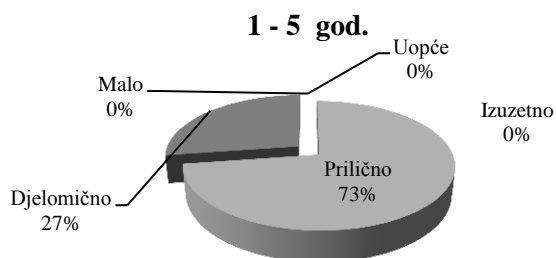

Graf 18. Zadovoljstvo ispitanih voditelja interesom učenika za interesna područja koja provode prema muškom spolu

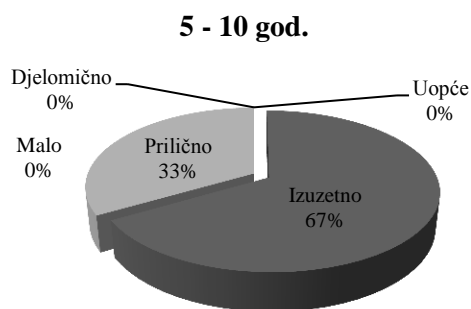

Graf 19. Zadovoljstvo ispitanih voditelja interesom učenika za interesna područja koja provode prema ženskom spolu

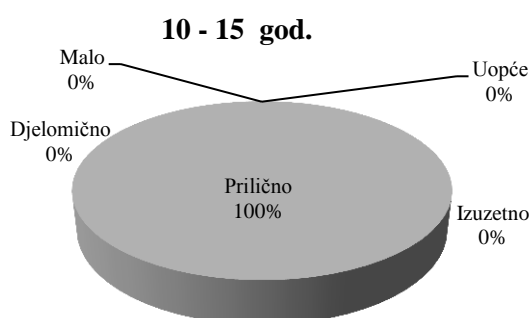
Prema dobivenim grafičkim prikazima 18 i 19 petostupanjske skale Likertovog tipa možemo zaključiti da su ispitani kolege prilično zadovoljni interesom učenika za izvannastavne glazbene aktivnosti koje provode. Ispitane kolegice također su prilično zadovoljne interesom učenika za aktivnosti koje provode. Ispitanice također izražavaju izuzetno zadovoljstvo, dok kod ispitanika isto ne bilježimo. Kako kod ispitanika, tako i kod spitanica uviđamo djelomično zadovoljstvo, no tek u nekolicini ispitanih pa možemo zaključiti da voditelji koriste adekvatne motivacijske postupke kako bi zainteresirali učenike da se priključe interesnim područjima koja provode. Prema teorijskom dijelu rada najveći značaj za uključenost učenika imaju motivirajući postupci voditelja te osobnost voditelja. Voditelji koji su djelomično zadovoljni odazivom učenika trebali bi možda preispitati motivirajuće postupke kako bi potaknuli veću zainteresiranost učenika za izvannastavne glazbene aktivnosti ili trebaju provesti anketiranje kako bi utvrdili koja interesna područja i sadržaje učenici podržavaju.

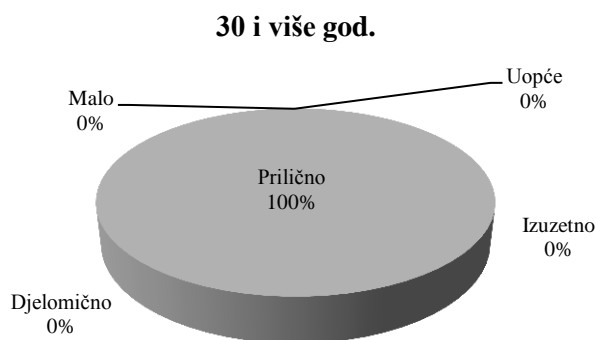
Graf 20. Zadovoljstvo voditelja interesom učenika za izvannastavnu glazbenu aktivnost koju provode prema skupini od 1 do 5 godina radnog staža

Graf 21. Zadovoljstvo voditelja interesom učenika za izvannastavnu glazbenu aktivnost koju provode prema skupini od 5 do 10 godina radnog staža

Graf 22. Zadovoljstvo voditelja interesom učenika za izvannastavnu glazbenu aktivnost koju provode prema skupini od 10 do 15 godina radnog staža

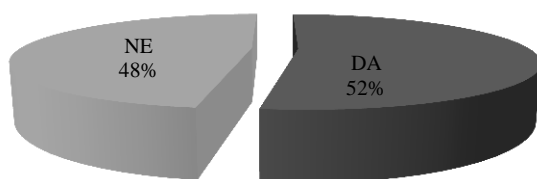
Graf 23. Zadovoljstvo voditelja interesom učenika za izvannastavnu glazbenu aktivnost koju provode prema skupini od 30 i više godina radnog staža

Voditelj u skupini od 1 do 5 godina radnog staža, prema dobivenim rezultatima iz grafičkog prikaza 20, prilično su zadovoljni interesom učenika za aktivnosti koje provode, visokih 73%. Djelomično zadovoljstvo iskazuje 27% ispitanih voditelja u istoj skupini. Ostale kategorije petostupanjske skale Likertovog tipa nisu zabilježene kod ispitanih voditelja u navedenoj dobnoj skupini prema radnom stažu. Skupina s radnim stažom od 5 do 10 godina graf 21 pokazuje izuzetno zadovoljstvo voditelja interesom učenika za aktivnosti koje provode, a prilično zadovoljstvo iskazuje 33% ispitanih voditelja. Skupine s radnim stažom

od 10 do 15 godina te 30 godina i više prema dobivenim podacima iz grafičkih prikaza 22 i 23 pokazuju da su ispitanici tih skupina prilično zadovoljni interesom učenika za izvannastavne glazbene aktivnosti koje provode.

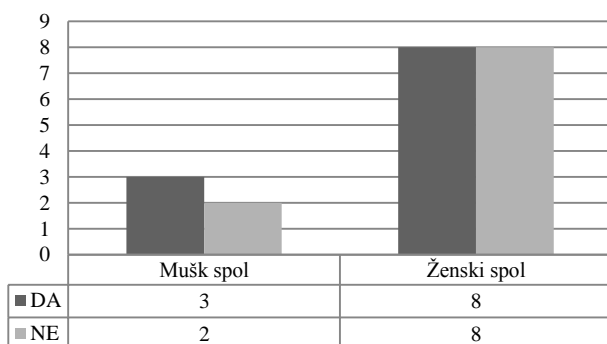
Prema dobivenim podacima možemo zaključiti da skupine s manje godina radnog staža izjavljuju djelomično zadovoljstvo interesom učenika za interesna područja koja provode, dok starije skupine ne izjavljuju isto. Naime, već smo spominjali važnost motivacijskih postupaka i zanimljivost sadržaja kako bi se učenici priključili izvannastavnim glazbenim aktivnostima i ovim ispitivanjem možemo ustvrditi da ovdje dolazi do izražaja iskustvo koje se stječe radnim stažom te također ima vrlo važnu ulogu u osmišljavanju motivirajućih postupaka. Voditelj treba upoznati zajednicu mjesta u kojem se nalazi škola i u skladu s tamošnjim običajima, navikama, planirati i organizirati aktivnosti te prema tome osmisliti i motivacijske postupke kako bi se učenici priključili izvanastavnim glazbenim aktivnostima.

Ad 3) Provođenje interesnih područja

Graf 24. Prikaz provođenja interesnih područja osim područja koje ispitanici provode trenutno

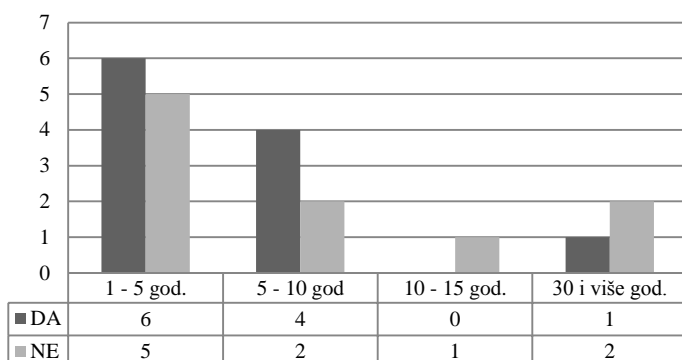
Grafički prikaz 24 prikazuje da je preko 50% ispitanih voditelja provodilo druga interesna područja osim interesnih područja koja trenutno provode. U nastavku ispitivanja utvrditi ćemo koji spol je skloniji znatiželji i ambiciozniji u planiranju i organiziranju različitih interesnih područja te također i s obzirom prema godinama stečenog radnog iskustva.

Graf 25. Grafički prikaz provođenosti interesnih područja osim područja koje ispitanici provode trenutno prema spolu

Prema grafičkom prikazu 25 možemo zaključiti da od ukupno 16 ispitanica, 8 ispitanica je provodilo i druga interesna područja osim trenutnih. Od ukupno 5 ispitanih kolega, troje je provodilo druga interesna područja osim interesnih područja koja provode trenutno.

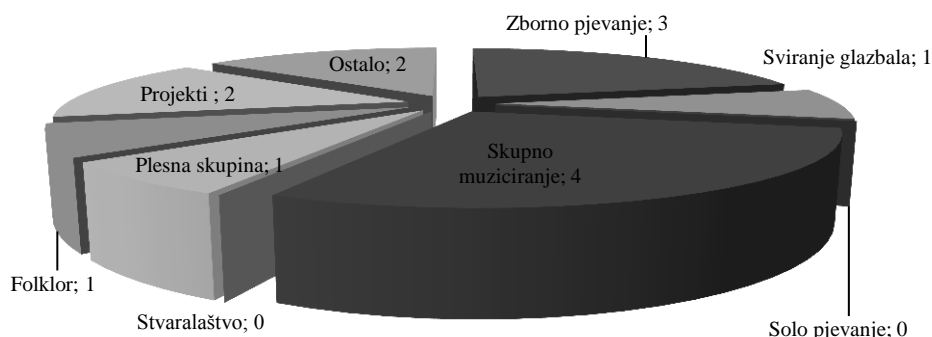
Iz dobivenih rezultata možemo zaključiti da su oba spola ispitanih kolega i kolegica podijeljenih ambicija, no s obzirom na broj ispitanik kolega i broj ispitanih kolegica (Graf 1) ne možemo dati konkretan zaključak u usporedbi podataka.

Graf 26. Grafički prikaz provođenosti interesnih područja osim područja koje ispitanici provode trenutno prema skupinama s obzirom na radni staž ispitanika

Prema grafičkom prikazu 26 uočavamo da su skupine s najmanje godina radnog staža po pitanju provođenja različitih interesnih područja podijeljenih ambicija. Također prema grafičkom prikazu možemo primjetiti da je više ispitanih u skupinama s manje godina radnog iskustva nego li u skupinama starije ispitanih kolega i kolegica zbog čega nismo u mogućnosti korektno usporediti podatke. Ispitanici skupina s manje godina radnog staža mijenjaju interesna područja možda iz znatiželje kako će učenici reagirati na određeno interesno područje ili radi stjecanja samog iskustva o čemu smo već pisali u prethodnim odlomcima empirijskog djela.

U prethodnom grafičkom prikazu o zastupljenosti interesnih područja (*Graf 3*) prikazali smo trenutno stanje zastupljenosti interesnih područja te smo slijedećim grafičkim prikazom željeli ustanoviti moguće razlike u zastupljenosti prije i danas.

Graf 27. Grafički prikaz provedenosti interesnih područja osim područja koje ispitanici provode trenutno

Uspoređujući grafičke prikaze 27 i 3 možemo primijetiti znatne razlike u provođenju različitih interesnih područja trenutno i ranije kroz radni staž ispitanika. Naime, prema trenutnom stanju, najzastupljenija interesna područja su zborna pjevanje i skupno muziciranje, dok glazbeni projekti, glazbeno stvaralaštvo nisu zastupljeni, a interesna područja sviranje glazbala, plesna skupina, folklor, solo pjevanje zastupljeni su u malim postocima.

U dobivenom grafičkom prikazu 27 prema prikupljenim podacima uočavamo da su ispitanici voditelji provodili glazbene projekte, sviranje glazbala, dok je glazbeno stvaralaštvo i dalje izuzeto iz interesnih područja. Razlog tome može biti satnica. Naime, o satnici se i danas raspravlja u okviru problematike, a prema teorijskom dijelu rada program preporučuje da se dječje glazbeno stvaralaštvo njeguje u glazbenom izražavanju (skladanju), pjevanjem i sviranjem, glazbom i pokretom, u slobodnom likovnom izražavanju na osnovi slušanja glazbe, u improvizaciji riječi na zadani ritam, u pronalaženju melodijskih motiva, ritmiziranju taktova, melodiziranju ritma, izmišljanju tekstova, melodijskom nadopunjavanju, improvizaciji glazbenih oblika, stvaranju instrumentalne pratnje, dodavanju drugog glasa i sviranju. Uviđamo da je ovo interesno područje vrlo ambiciozno i definitivno zahtjeva više nego omogućena dva sata tjedno. U tom interesnom području potrebno je pružiti mnogo individualne pozornosti svakom učeniku kako bi se dobili što bolji rezultati u skladu s mogućnostima učenika. Također, potrebno je osigurati i glazbala što iziskuje financijska sredstva i time dobru suradnju s ravnateljem, roditeljima i zajednicom općenito jer često škole nisu u stanju izdvojiti veće financije. Voditelji dakle, trebaju preispitati svoju ambicioznost te

time i biti spremni odvojiti svoje slobodno vrijeme ukoliko žele provesti interesno područje glazbenog stvaralaštva.

Ovom skupinom pitanja željeli smo ispitati općenite aspekte postojeće prakse kako bismo dobili širu sliku o stanju u praksi provođenja izvannastavnih aktivnosti danas u osnovnim školama Varaždinske županije.

Ad 4) Materijalno, tehnološko i prostorno zadovoljstvo voditelja za provođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti

U upitniku je voditeljima postavljeno pitanje; koje je prema njihovom mišljenju potrebno koristiti motivirajuće postupke kako bi se učenici priključili izvannastavnim glazbenim aktivnostima s obzirom na njihovo iskustvo u praksi. Potrebno je naglasiti da na ovo pitanje nije odgovorilo sedam ispitanika.

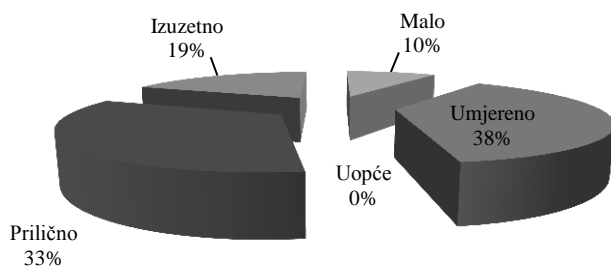
Voditelj smatraju da je vrlo važno usađivanje ljubavi prema muziciranju u razrednoj i predmetnoj nastavi, potrebno je učenike uključivati u školske priredbe, smotre, također, učenicima treba omogućiti uvid u novinske članke, slike, priznanja, nagrade. Smatraju da je potrebno učenicima ponuditi različite aktivnosti koje su primjerene dobi učenika, vrlo je i važno poslušati i uvažiti mišljenja učenika, potrebno je dobro informirati učenike o aktivnostima koje se nude, ponuditi učenicima zanimljivu glazbenu literaturu, suvremenu glazbenu literaturu, prilagođene aranžmane. Neki smatraju da je bitno vrednovanje u smislu nagrade, ugodna sredina te podrška ravnatelja.

Sva motivacija za aktivnost dolazi iz djetetovih emocija, a uloga voditelja je da pokrene motivaciju da se učenik odluči upravo za aktivnost koju provodi. Uspoređujući teorijski dio rada i provedeno istraživanje s ispitanicima u praksi i s obzirom na njihovo iskustvo, upravo su svi ti organizirajući postupci važni za motivaciju učenika da se priključe aktivnosti. Poštujući ove motivirajuće postupke, poštujemo djetetov izbor i slobodno vrijeme u izvannastavnim aktivnostima jer ona moraju biti djetetov slobodan odabir kako bi uživao u aktivnosti te na kraju i pokazao pozitivne rezultate.

U slijedećem postavljenom pitanju željeli smo ispitati zadovoljstvo ispitanika prostornom, materijalnom i tehnološkom opremom za provođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti.

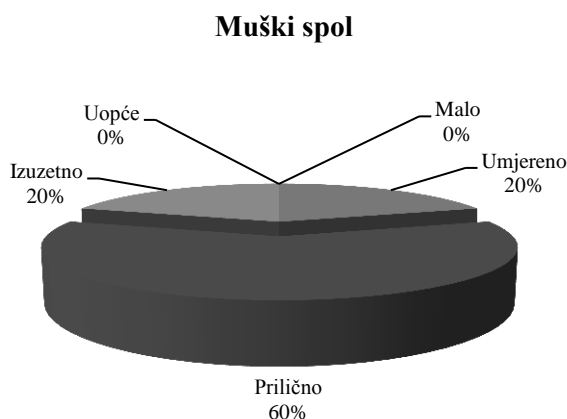
Ispitanicima je bila ponuđena petostupanjska skala Likertovog tipa pomoću koje smo prikupili podatke o navedenom pitanju:

- 1) Uopće nisam zadovoljna/zadovoljan
- 2) Malo
- 3) Umjereno
- 4) Prilično
- 5) Izuzetno sam zadovoljna/zadovoljan

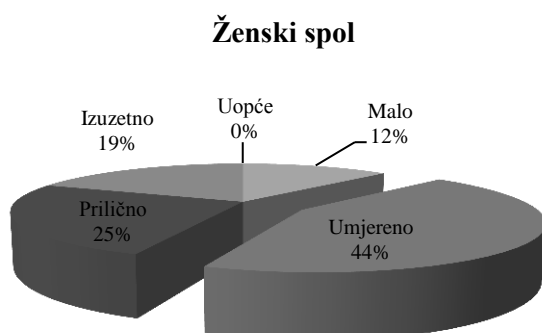

Graf 28. Zadovoljstvo voditelja prostornom, materijalnom i tehničkom opremom

Grafički prikaz 28 pokazuje da su ispitanici *umjereno* (38%) zadovoljni uvjetima za provođenje aktivnosti, a zatim i *prilično* (33%) zadovoljni. U nižim postocima jest kategorija petostupanjske skale Likertovog tipa *malo* koja ukazuje na zadovoljstvo ispitanika u tek 10%, a u kategoriji *izuzetno sam zadovoljan/a* ispitanici su izrazili svoje zadovoljstvo s tek 19%. Kategorija petostupanjske skale Likertovog tipa, *uopće nisam zadovoljan/a*, pokazala je rezultat od 0%. Ukupnost rezultata zadovoljstva voditelja adekvatnom opremom i prostorom za provođenje aktivnosti možemo izraziti kao djelomično ili osrednje. To možemo propisati nedostatku financijskih sredstava za manjak, obnovu, proširenje ili nadogradnju prostorija gdje bi se održavale izvannastavne aktivnosti. Također, danas su tehnološka sredstva neizostavni segmenti u organizaciji jer učenici se trebaju odgajati i pripremati na život u skladu sa suvremenim tehnološkim čimbenicima. Često čujemo na vijestima ili čitamo na internetu o nezadovoljstvu brojnih škola zbog neadekvatnih prostora, bez materijalne i tehničke podrške u obrazovanju što znatno otežava kvalitetan pristup u izvannastavnim aktivnostima i nastavi općenito u skladu sa suvremenim čimbenicima. Škola treba predstaviti svoje učenike i njihova postignuća na izvannastavnim aktivnostima u zajednici i široj publici kako bi se lakše prikupila financijska sredstva pomoću donacija ili u suradnji s ravnateljem tražiti sredstva iz fondova ministarstva.

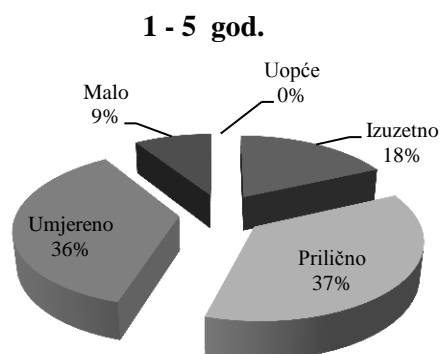

Graf 29. Zadovoljstvo voditelja prostornom, materijalnom i tehničkom opremom prema muškom spolu ispitanika

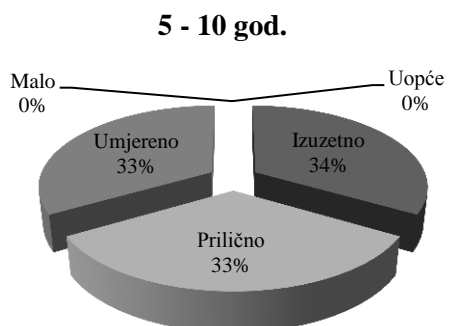

Graf 30. Zadovoljstvo voditelja prostornom, materijalnom i tehničkom opremom prema ženskom spolu ispitanika

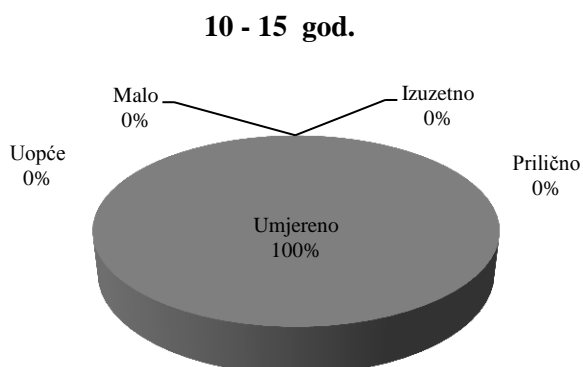
Uspoređujući grafičke prikaze 29 i 30, kod ispitanih kolega prevladava *prilično* zadovoljstvo prostornom, materijalnom i tehnološkom opremom, dok kod ispitanih kolegica prevladava *umjereno* zadovoljstvo istim. U nižim kategorijama petostupanjske skale Likertovog tipa *uopće nisam zadovoljan/a* i *malo* kolege i kolegice nisu iskazali toliko nezadovoljstvo pa je postotak *uopće nisam zadovoljan/a* 0%, a kategorija *malo* kod ispitanih kolegica bilježi 12% zadovoljstva prostornom, materijalnom i tehnološkom opremom za provođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Zaključujemo da su ispitanici kolege zadovoljniji prostornim i materijalno–tehnološkim uvjetima za provođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti. No, ove rezultate ne možemo korektno usporediti zbog neujednačenog broja ispitanih kolega i kolegica (Graf 1) te time nije moguće donijeti konkretne zaključke.

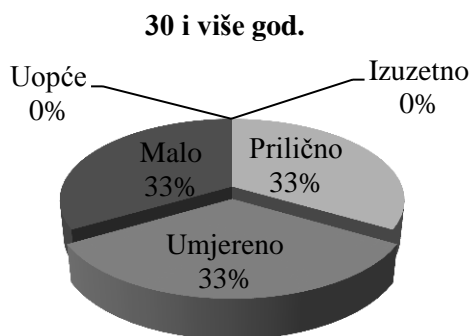
Graf 31. Zadovoljstvo voditelja prostornom, materijalnom i tehničkom opremom prema radnom stažu u skupini od 1 do 5 godina

Graf 32. Zadovoljstvo voditelja prostornom, materijalnom i tehničkom opremom prema radnom stažu u skupini od 5 do 10 godina

Graf 33. Zadovoljstvo voditelja prostornom, materijalnom i tehničkom opremom prema radnom stažu u skupini od 10 do 15 godina

Graf 34. Zadovoljstvo voditelja prostornom, materijalnom i tehničkom opremom prema radnom stažu u skupini od 30 i više godina

Prema dobivenim grafičkim prikazima 31, 32, 33, 34 možemo zaključiti da u svim skupinama prema godinama radnog staža prevladava *umjereno* zadovoljstvo ispitanih kolega i kolegica prostornom, materijalnom i tehnološkom opremom za provođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti. U vrlo skromnim postocima *izuzetno* zadovoljstvo iskazuju ispitanici skupina od 1 do 5 godina radnog staža i od 5 do 10 godina radnog staža. Ispitanici skupine od 30 i više godina radnog iskustva u jednakim postocima iskazuju svoje zadovoljstvo u kategorijama *prilično*, *umjereno* i *malo*, kao i skupina od 5 do 10 godina radnog staža, ali u kategorijama petostupanjske skale Likertovog tipa *izvrsno*, *prilično*, *umjereno*. Ispitanik skupine od 10 do 15 godina radnog staža *umjereno* je zadovoljan uvjetima prostorne, materijalne i tehničke potpore za provođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti.

Zaključno možemo primijetiti da skupine s najmanje godina radnog staža iskazuju izuzetno zadovoljstvo prostornom, materijalnom i tehnološkom potporom u realizaciji aktivnosti. Možemo reći da su to voditelji koji tek ostvaruju iskustvo u praksi pa možda ne primjećuju nedostatak u tolikoj mjeri, dok s druge strane može biti riječ o snalažljivim i ambicioznim voditeljima koji se uspijevaju izboriti ili rade u financijski dobrostojećim školama.

U teorijskom dijelu rada pisali smo o problematici suočenosti škola s neadekvatnim prostornim uvjetima, nedostatku materijalno–tehničkih sredstava za realizaciju sadržaja aktivnosti. Zaključno, dobiveni rezultati prikazuju osrednje zadovoljstvo voditelja prostornom, materijalnom i tehničkom opremom za kvalitetno provođenje aktivnosti, dakle prostorna neadekvatnost, materijalni i tehnološki nedostaci problem su današnjice Varaždinskih osnovnih škola. Kategorije *izvrsno* i *prilično* trebale bi prevladavati u postocima i tada bismo mogli reći da učenici kvalitetno provode svoje slobodno vrijeme u izvannastavnim glazbenim aktivnostima s obzirom na opremu i prostor koji su neophodni za

kvalitetu rada u skladu sa suvremenim materijalnim i tehnološkim čimbenicima. Od važnosti je i snalažljivost voditelja; financijska sredstva se mogu prikupiti uz podršku ravnatelja i humanitarnim organizacijama jer roditelji, obitelj, rodbina, zajednica sigurno će pomoći ako je riječ o njihovoj djeci, rođacima i njihovom kvalitetnom provođenju slobodnog vremena uz adekvatnu potporu tehnoloških sredstava kao poticaj za postizanje rezultata te time buđenju entuzijazma kod djece, a i po radi njihove vlastite integracije.

Ad 5) Stavovi voditelja po vezi organizacije aktivnosti te odgojno–obrazovnih aspekata

Ispitani voditelji odgovarali su na pitanje otvorenog tipa te su navodili pozitivne i negativne aspekte po vezi organizacije aktivnosti. Potrebno je naglasiti da jedan ispitanik nije odgovorio na ovo pitanje.

- Pozitivni aspekti: odgovarajuća oprema, aktiviranost i interes učenika, osjećaj odgovornosti prema aktivnosti, radosno ozračje, metode rada, želja za nastupima i dobri rezultati.
- Negativni aspekti: loš interes učenika zbog prenatrpanosti drugim sadržajima, umor i nedostatak motivacije učenika zbog održavanja aktivnosti u posljednjim satovima, nakon redovite nastave, vremenski poklapanje više aktivnosti, dotrajala oprema, neadekvatan prostor, nedostatak literature.

Uspoređujući teorijske aspekte s istraživanjem, zaključno, rezultati su podudarni. Bez odgovarajuće opreme i adekvatnog prostora nije moguće kvalitetno organizirati i voditi aktivnosti, niti u skladu s interesima i željama učenika. Ipak, već smo i ranije konstatirali da je situacija u školama Varaždinske županije zadovoljavajuća što nam govori da tamošnji učenici nisu u velikoj mjeri zakinuti.

Ispitani kolege i kolegice navode u negativnim aspektima, umor učenika što je rezultat prenatrpanog programa redovite nastave i izvođenja izvannastavnih aktivnosti na satovima nakon redovite nastave. Neki učenici su talentiraniji i gaje ambicije prema više izvannastavnih aktivnosti, no aktivnosti su vremenski podudarne pa od jedne aktivnosti moraju odustati ili ne dolaze redovito. No, danas se sve više pažnje posvećuje napretku školskog sustava po pitanju kvalitetnog provođenja slobodnog vremena učenika i nadamo se da će navedeni negativni aspekti, u skorijoj budućnosti, pronaći svoje adekvatno rješenje koje je moguće postići međusobnom suradnjom koja rezultira pozitivnim dogovorima voditelja međusobno, s ravnateljem te i voditelja s učenicima.

U teorijskom dijelu rada navodi se i problem oponašanja redovite nastave u vođenju izvannastavnih aktivnosti što ne rezultira kvalitetnim ishodima. Izvannastavne aktivnosti potrebno je organizirati osluškujući želje učenika u skladu s njihovim potrebama i interesima, dok je redovita nastava obavezna s utvrđenim nastavnim planom i programom. Čitajući literaturu, konstatirali samo da je negativni aspekt u oponašanju redovite nastave na izvannastavnim aktivnostima vrlo čest, no u ispitanika osnovnih škola Varaždinske županije taj negativni aspekt nije utvrđen. Uvažavajući želje učenika potiče se i radosno ozračje, a taj aspekt je vrlo važan kako bi učenici uživali, opustili se i odmorili od svakodnevnih obaveza redovite nastave.

U sljedećem postavljenom pitanju utvrđivali su se stavovi ispitanika o odgojno–obrazovnom djelovanju i provođenju izvannastavnih aktivnosti. U tu svrhu koristili smo zatvoreni tip pitanja. U tablicu smo upisali tvrdnje na temelju teorijskog dijela rada. Svaku ponuđenu tvrdnju ispitanici su ocjenjivali ponuđenim kategorijama petostupanjske skale Likertovog tipa. Od dvadeset jednog ispitanika jedan ispitanik nije odgovorio na pitanje.

Petostupanjska skala Likertovog tipa:

- 1) Ne slažem se
- 2) Uglavnom se ne slažem
- 3) Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) Uglavnom se slažem
- 5) U potpunosti se slažem

U nastavku teksta opisno donosimo rezultate dobivene prema stavovima ispitanika na ponuđene tvrdnje. Prema teorijskom dijelu rada možemo tvrditi da je potrebno stručno znanje za odgojno–obrazovno djelovanje i provođenje izvannastavnih aktivnosti. Ovom tvrdnjom u potpunosti se slaže većina ispitanika, njih trinaestero, a uglavnom se slaže sedam ispitanika. Za odgojno–obrazovno djelovanje i provođenje izvannastavnih aktivnosti potrebna je dobra metodička priprema. Jedanaestero ispitanika u potpunosti se slaže s tvrdnjom, osmero ispitanika se uglavnom slaže s tvrdnjom te se jedan ispitanik uglavnom ne slaže s tvrdnjom. U teorijskom dijelu rada pisali smo da voditelj treba posjedovati određena stručna znanja, biti stručno kompetentna osoba, osposobljena za odgoj i obrazovanje učenika. Treba biti metodički sposobna, pripremljena jer voditelj organizira odgojno–obrazovni proces. Istraživanje je potvrdilo činjenice. Poznato je da se učitelji obrazuju za provođenje redovite nastave, i tek u naznacima za provođenje izvannastavnih aktivnosti, no ustrajnost u informiranju, razmijeni iskustava s drugim voditeljima, organiziranje, planiranje te na kraju i

samo iskustvo u istraživanju mogućnosti u provođenju izvannastavnih aktivnosti dovode do iskustva.

Slijedeća ponuđena tvrdnja odnosila se na to je li potrebno iskustvo u odgojno–obrazovnom djelovanju i provođenju aktivnosti i s tvrdnjom se u potpunosti slaže četvero ispitanika, dok se u većini uglavnom slaže deset ispitanika. S kategorijom niti se slažem/niti se ne slažem složilo se petero ispitanika i jedan ispitanik se ne slaže s tvrdnjom. Istraživanje je pokazalo vrlo različite stavove voditelja je li potrebno iskustvo za odgojno–obrazovno djelovanje i provođenje aktivnosti. Zaključno, iskustvo i kontinuirano usavršavanje usko su povezani jer iskustvo se stječe kontinuiranim djelovanjem u praksi i obrazovanjem.

Gotovo svi ispitanici smatraju da je entuzijizam neizostavan u odgojno–obrazovnom djelovanju i provođenju izvannastavnih aktivnosti. Tek dvoje ispitanika se uglavnom slaže s tvrdnjom i jedan ispitanik se uglavnom ne slaže s tvrdnjom. Smatramo da iz entuzijazma proizlazi motivacija i kreativnost. Posao koji radimo moramo prvenstveno voljeti, poštivati i cijiniti kako bi smo postali uspješni u njemu te kako bi postizali rezultate.

Je li kreativnost potrebna za odgojno–obrazovno djelovanje i provođenje izvannastavnih aktivnosti, ispitanici se u većini slažu s tvrdnjom, šesnaest ispitanika, a četvero ispitanika se uglavnom slaže s tvrdnjom. Kreativnost je osobina ličnosti i ona je neizostavna osobina koju svaki kvalitetan voditelj treba posjedovati. Cilj izvannastavnih aktivnosti je da se djeca zabave, razonode, da se izgrađuju njihove vještine i sposobnosti, da se pažnja obraća na individualnost učenika te da se na kraju postignu rezultati. Za takav odnos prema izvannastavnoj aktivnosti i učenicima koji sudjeluju, neophodna je kreativnost jer potrebno je ponuditi različite aktivnosti, programe, sadržaje upravo uvažavajući individualne razlike, mišljenja, želje učenike te pedagoške i metodičke principe.

Četnaest ispitanika smatra da komunikacijske vještine također imaju svoje mjesto u odgojno–obrazovnom djelovanju i provođenju aktivnosti. Pet ispitanika se uglavnom slaže s tvrdnjom, te se jedan ispitanik niti slaže/ niti ne slaže s tvrdnjom. Da bi se uvažavala individualnost učenika komunikacija voditelja i učenika je neizostavna. Voditelj mora posjedovati dobre komunikacijske vještine kako bi mogao preispitati i zadovoljiti psihičke, emocionalne, duhovne i druge potrebe kod učenika, što sve i rezultira etičnosti. Je li potrebna etičnost u odgojno–obrazovnom djelovanju i provođenju izvannastavnih aktivnosti ispitanici su svoje stavove izrazili gotovo podjednako između kategorija u potpunosti se slažem i

uglavnom se slažem. Dakle, dvanaest ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjom, a osam ispitanika se uglavnom slaže s tvrdnjom.

Prema stavovima ispitanika je li potrebno kontinuirano usavršavanje u potpunosti se slaže četrnaest ispitanika, troje ispitanika se uglavnom slaže i troje ispitanika se niti slaže/niti se ne slaže. Voditelji trebaju pratiti suvremene odgojno-obrazovne tendencije jer neinovativni voditelji ne mogu pružiti onoliko koliko učenici mogu tražiti za osobni razvoj u suvremenom društvu.

Voditelji izvannastavnih aktivnosti imaju vrlo odgovornu ulogu u odgoju i obrazovanju, prvenstveno u izvannastavnim aktivnostima koje se vode kao aktivnosti kojima se poštuju interesi učenika te trebaju biti spremni uložiti ne malen napor. U neposrednom radu s učenicima voditelj treba posjedovati prije svega, osobne i pedagoške vještine jer motivaciju, kreativnost, entuzijazam na posljeticu voditelj prenosi učenicima jer ipak, on treba predstavljati pozitivan model za identifikaciju svojim učenicima. Zatim, njegova stručnost i konstantno usavršavanje iz čega proizlaze dobre metodičke pripreme, neizostavni su elementi za kvalitetno planiranje, organiziranje i provođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti.

Sljedećim pitanjem željeli smo ispitati stavove voditelja po pitanju organizacije izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Na temelju teorijskog dijela rada napisali smo tvrdnje koje su voditelji ocjenjivali ponuđenim kategorijama petostupanjske skale Likertovog tipa s obzirom u kolikoj mjeri se slažu s tvrdnjom. Od dvadeset i jedne ispitane osobe, jedna osoba nije odgovorila na ovo pitanje.

Petostupanjska skala Likertovog tipa:

- 1) Ne slažem se
- 2) Uglavnom se ne slažem
- 3) Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) Uglavnom se slažem
- 5) U potpunosti se slažem

Ispitali smo uvažavaju li ispitanici dobrovoljnost učenika pri odabiru aktivnosti i devet ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjom, dok se sedam ispitanika uglavnom slaže s tvrdnjom. Četvero ispitanika se s ovom tvrdnjom niti slaže/niti se ne slaže. Istraživanje je pokazalo da većina voditelja izvannastavnih glazbenih aktivnosti uvažava dobrovoljnost pristupa učenika, što je na temelju teorijskog dijela rada podudarna činjenica. Izvannastavne aktivnosti imaju svrhu razonode, rasterećenja učenika stoga je važno da dijete samo izabere aktivnost kojom se želi baviti, jer kao što je već i utvrđeno, aktivnost koju dijete izabere odraz

je njegovih emocionalnih potreba i želja, a i izvannastavne aktivnosti su dio slobodnog vremena djeteta i ono ga ima pravo provoditi baveći se onim što ga ispunjava i veseli. Voditeljeva uloga je da ponudi široke mogućnosti izbora aktivnosti uz poticanje informiranjem, usmjeravanjem prema potrebama, interesima i mogućnostima učenika.

Pitali smo kolege i kolegice uvjetuju li sudjelovanje učenika posjedovanjem glazbenih umijeća potrebnih za aktivnosti koje provode i s tvrdnjom se u potpunosti slaže jedan ispitanik, deset ispitanika se uglavnom slaže. Kategorije niti se slažem/niti se ne slažem, uglavnom se ne slažem i ne slažem se broje po troje ispitanika. Iz dobivenih rezultata uočavamo podijeljene stavove ispitanih voditelja. Prema teorijskom dijelu rada zaključujemo da je potrebno poštivati dječje želje, sposobnosti i mogućnosti iz čega proizlazi i činjenica da je potrebno poštivati individualne razlike i s tom tvrdnjom se u potpunosti slaže jedanaest ispitanika, a uglavnom se slaže devet ispitanika. Kako bi se individualno pristupilo svakom učeniku potrebno je koristiti različite oblike i metode rada. Ako dijete nije intonacijski sposobno, sigurno postoji za njega neka druga glazbena aktivnost u kojoj se može snaći i na kraju uživati u glazbi. Dakle, potrebno je ponuditi raznovrsne sadržaje primjerene dobi i mogućnostima učenika kako bi se zadovoljile njihove potrebe i interesi. Prema rezultatima istraživanja ustvrdili smo da se šesnaest ispitanika u potpunosti slaže s tvrdnjom, dok se svega četvero ispitanika uglavnom slaže s tvrdnjom.

Sljedećom tvrdnjom željeli smo ispitati u kolikoj mjeri se voditelji slažu da je potrebno poticati međusobnu suradnju učenika i petnaest ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjom, dvoje ispitanika se uglavnom slaže, a troje ispitanika niti se slaže/niti se ne slaže. Uspoređujući teorijski dio rada i istraživanje, dobiveni rezultati su podudarni. Suradnja učenika i voditelja je vrlo važna za kvalitetno provođenje izvannastavnih aktivnosti jer komunikacijom voditelji otkrivaju želje učenika, emocionalno stanje, vještine, mogućnosti.

Je li potrebno poticati aktivno učenje na izvannastavnim aktivnostima u potpunosti se slaže petnaest ispitanika, troje se uglavnom slaže, dvoje ispitanika se niti slaže/niti se ne slaže. Većina ispitanika aktivno učenje učenika smatra vrlo važnim za provođenje izvannastavnih aktivnosti. Jest da su izvannastavne aktivnosti rasterećene od redovne nastave, no i one imaju ulogu da uče, razvijaju. Razlika je u tome što su one slobodan izbor učenika, dakle nešto što vole, što zadovoljava njihove potrebe, dok je redovita nastava obavezna za sve učenike.

Suvremene oblike i metode rada u potpunosti primjenjuje osam ispitanika, dok jedanaest ispitanika primjenjuje iste uglavnom, a jedan ispitanik je ostao neutralan. Možemo

zaključiti da su ispitani kolege i kolegice inovativni i prate suvremene oblike i metode rada. Suvremena zbivanja i spoznaje doprinose učenikovu širenju horizonta ostvarivanjem ciljeva i zadataka prema suvremenim tendencijama i zbivanjima u zajednici i širem društvu kako bi se učenika pripremilo na život nakon završenog školovanja.

Kod tvrdnje otvoren/a sam za suradnju s voditeljima drugih izvannastavnih aktivnosti stavovi ispitanika su jednaki u kategorijama u potpunosti se slažem, deset ispitanika i uglavnom se slažem također deset ispitanika. Također, u teorijskom dijelu rada govorili smo o važnosti suradnje s voditeljima drugih izvannastavnih aktivnosti. Voditelj tokom godine može otkriti da je učenik talentiraniji za neku drugu aktivnost te u suradnji s drugim voditeljem osmisliti sadržaj za njega ili je moguća suradnja u projektima.

Između navedenih organizacijskih elemenata postoji harmonija jer jedno načelo povezano je s drugim načelom i tako redom. Nije moguće organizirati aktivnost izostavi li se jedan od navedenih elemenata organizacije jer u suprotnom izvannastavne aktivnosti više nisu na visokom nivou kvalitete. Uspješnom organizacijom gradimo samopouzdanje, vjeru u sebe, budimo potrebu za zajedničkim djelovanjem, međusobnim razumijevanjem i pozitivnom orijentacijom.

Ad 6) Ozračje u izvannastavnim aktivnostima naspram redovne nastave te pozitivni i negativni aspekti realizacije izvannastavnih glazbenih aktivnosti

U slijedećem pitanju željeli smo ispitati razliku o ozračju u izvannastavnim glazbenim aktivnostima naspram redovite nastave i na ovo pitanje su ispitanici odgovarali na pitanja otvorenog tipa. Jedan ispitanik nije odgovorio.

- Ozračje na redovitoj nastavi: uočava se slabija motiviranost jer je obavezna, težina gradiva, ocjenjivanje
- Ozračje na izvannastavnim glazbenim aktivnostima: veća motiviranost jer su učenici samostalno izabrali aktivnost, entuzijazam koji je neophodan za kvalitetan i kreativan umjetnički rad

Uspoređujući teorijski dio rada i odgovore ispitanih kolega i kolegica možemo zaključiti da su rezultati podudarni. Slabija motiviranost je logična na redovitoj nastavi jer nisu svi učenici zainteresirani za umjetničku glazbu i tematiku koju donosi glazbena kultura. Treba uzeti u obzir i sposobnosti te vještine učenika, što uključuje kod nekih učenika strah od ocjenjivanja, dok izvannastavne aktivnosti nisu opterećene takvim obilježjima. Već smo

konstatirali da su one slobodan izbor učenika, tu vladaju pozitivne emocije, radosno ozračje, želja za radom i napretkom.

U teorijskom dijelu rada pisali smo o problematici realizacije aktivnosti te smo htjeli istražiti u kojoj mjeri se ispitanici slažu s ponuđenim tvrdnjama. Na ovo pitanje nije odgovorilo troje ispitanika.

Ispitanici su ponuđene tvrdnje ocjenjivali petostupanjskom skalom Likertovog tipa:

- 1) Ne slažem se
- 2) Uglavnom se ne slažem
- 3) Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) Uglavnom se slažem
- 5) U potpunosti se slažem

Ispitanici se uglavnom slažu da prostor i materijalna neopremljenost mogu ometati realizaciju aktivnosti, njih jedanaestero, dok se u potpunosti slaže s tvrdnjom troje ispitanika. Također, troje ispitanika ostalo je neutralno, a jedan ispitanik se ne slaže s tvrdnjom. Već smo raspravljali o problematici prostorne i materijalne neopremljenosti za kvalitetno organiziranje i izvođenje izvannastavnih aktivnosti. Realnost naših škola jest prostorna i materijalna neopremljenost i rezultati istraživanja pokazuju da se ispitanici slažu s tvrdnjom da prostorna i materijalna neopremljenost može biti ometajući čimbenik u realizaciji aktivnosti.

Ispitali smo je li nedovoljan broj sati ometajući čimbenik u realizaciji aktivnosti i rezultati ispitivanja pokazuju da se deset ispitanika u potpunosti slaže s tvrdnjom i sedam ispitanika se uglavnom slaže s tvrdnjom, dok je jedan ispitanik neutralan. Nadalje, u teorijskom dijelu rada pisali smo o problematici nedovoljnog broja sati. Voditeljima je omogućeno dva sata tjedno za izvođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti, a taj broj sati se nikako ne poklapa s činjenicom da dobri rezultati mogu biti postignuti u tom vremenu, već je potrebno puno više sati tjedno za uspješnost izvedbe programa, sadržaja na nastupima, natjecanjima i smotrama. Prema tome, voditelj koji želi postići dobre rezultate i pružiti učenicima mogućnost da pokažu javnosti što su naučili i koje su vještine stekli, iziskuje puno truda i korištenja slobodnog vremena voditelja. Rezultati istraživanja pokazuju da se voditelji slažu s činjenicom o problematici nedovoljnog broja sati za provođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti.

U teorijskom dijelu rada pisali smo o problematici sličnosti gradiva, sadržaja s redovitom nastavom te smo ispitali u kolikoj mjeri se ispitanici slažu s tvrdnjom i dobili smo rezultate da se osam ispitanika uglavnom slaže s tvrdnjom, sedam ispitanika ostalo je neutralno te se troje ispitanika uglavnom ne slaže s tvrdnjom. Izvannastavnim aktivnostima trebaju se ostvarivati

ciljevi i zadaci koje nije moguće ostvariti na redovitoj nastavi u skladu s individualnim potrebama, mogućnostima i željama učenika. Na izvannastavnim aktivnostima trebalo bi širiti horizonte učenika, usavršavati njihove vještine, njegovati pozitivne osobine učenika, no problem je što neki voditelji nisu inovativni, ne koriste suvremene metode i oblike rada, što povezujemo s nezanimljivošću programa, a i nemaju dovoljno iskustva u provođenju aktivnosti jer kao što smo već konstatairali, obrazovanje učitelja/voditelja usredotočeno je na redovitu nastavu te u malim naznakama na izvannastavne aktivnosti. Nezanimljivost programa također je problem realizacije aktivnosti i s tvrdnjom se u potpunosti slaže dvoje ispitanika, dok se uglavnom slaže deset ispitanika. Četvero ispitanika ostalo je neutralno, a dvoje ispitanika se ne slaže s tvrdnjom.

Nadalje, nedovoljna motiviranost učenika problem je realizacije aktivnosti i s ovom tvrdnjom uglavnom se slaže jedanaest ispitanika, a u potpunosti se slaže dvoje ispitanika. Troje ispitanika ostalo je neutralno, jedan ispitanik se uglavnom ne slaže s tvrdnjom i također jedan ispitanik se ne slaže s tvrdnjom. Nedovoljna motiviranost učenika može proizlaziti iz nepoštivanja slobodnog odabira aktivnosti, nezanimljivosti programa i sadržaja, neprimjenjivanju suvremenih odgojnih tendencija.

Nedovoljno iskustvo voditelja također može biti ometajući čimbenik realizacije aktivnosti i jedanaestero ispitanika uglavnom se slaže s tvrdnjom dok se dvoje ispitanika u potpunosti slaže s tvrdnjom. Dvoje ispitanika niti se slaže/niti se ne slaže s tvrdnjom, jedan ispitanik se uglavnom ne slaže s tvrdnjom, a dvoje ispitanika se ne slažu s tvrdnjom. Prema stavovima ispitanika možemo zaključiti da je nedovoljno iskustvo svakako ometajući čimbenik. Logično je da svaki voditelj nakon završenog školovanja tek treba stjecati iskustvo jer iskustvo je najbolja škola. Svaki voditelj treba se nastaviti informirati i obrazovati kako bi mogao uspješno pridonositi razvoju učenika kvalitetnim sadržajima.

Po pitanju da realizaciju aktivnosti može ometati nedovoljna zainteresiranost voditelja slaže se većina ispitanika. Osam ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjom, dok se sedam ispitanika uglavnom slaže s tvrdnjom. Troje ispitanika se ne slaže da nezainteresiranost voditelja može biti ometajući čimbenik realizacije aktivnosti. Naime, kvalitetan ishod aktivnosti iziskuje odricanje slobodnog vremena voditelja zbog omogućenih dva sata tjedno, no jasno je da voditelj neće biti nagrađen velikim uspjesima ako se drži satnice i ako je nezainteresiran. Nekim voditeljima mogu biti druge obaveze na prvom mjestu, također

moгуće je da nisu odabrali poziv koji u njima budi kreativnost, motivaciju i entuzijazam. Takvi voditelji trebaju raditi na sebi te preispitati svoje afinitete, ambicije.

Ad 7) Odgojni čimbenici

U sljedećem pitanju željeli smo ispitati stavove voditelja čemu sve izvannastavne glazbene aktivnosti mogu pridonijeti u odgojnom smislu kod učenika. Ponuđene tvrdnje ispitanici su ocjenjivali prema petostupanjskoj skali Likertovog tipa. Na ovo pitanje nije odgovorilo troje ispitanika.

Petostupanjska skala Likertovog tipa:

- 1) Ne slažem se
- 2) Uglavnom se ne slažem
- 3) Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) Uglavnom se slažem
- 5) U potpunosti se slažem

Ispitanici se slažu da izvannastavne glazbene aktivnosti mogu pridonijeti stjecanju glazbenog znanja i umijeća učenika. Petnaest ispitanika se potpuno slaže s tvrdnjom, a troje ispitanika se uglavnom slaže s tvrdnjom. Stjecanjem glazbenih znanja i umijeća zadovoljavaju se djetetove psihološke potrebe, pruža mu se mogućnost da bude ponosno na sebe, zadovoljno i sretno kada pokaže na nastupima, priredbama ili smotrama svoj napredak i vještine.

Da glazbene aktivnosti mogu pridonijeti sposobnosti učenika za zapažanje estetskih obilježja glazbe u potpunosti se slaže trinaest ispitanika, troje ispitanika se uglavnom slaže te je dvoje ispitanika ostalo neutralno u odgovorima. Stanje danas je takvo što djeca često slušaju nekvalitetnu glazbu, glazbu u kojoj nema naznaka umjetnosti i tekstovi su često neprimjereni. Glazbene aktivnosti razvijaju estetsko zapažanje obilježja glazbe te time pridonose stvaranju plemenitih osjećaja kod djece. Djeca često nisu naučena opažati lijepo, a izvannastavne glazbene aktivnosti im mogu pomoći da ostvaruju lijepo i lijepim ispunjavaju svoj život.

Jedanaest ispitanika se slaže s tvrdnjom da glazbene aktivnosti mogu pridonijeti razvoju dječjeg kreativnog mišljenja, dok se šestero ispitanika uglavnom slaže. Jedan ispitanik se uglavnom ne slaže s tvrdnjom. Izvannastavne glazbene aktivnosti mogu pridonijeti razvoju dječjeg kreativnog mišljenja poznavanjem stilskog opusa, stvaralačkih vještina. Razvoj kreativnosti je vrlo važan segment u svačijem životu jer kreativna osoba će sigurno bolje obavljati životne dužnosti

Izvannastavne glazbene aktivnosti mogu pridonijeti kulturnom osvještavanju učenika i petnaest ispitanika se u potpunost slaže s tvrdnjom, dvoje ispitanika se uglavnom slaže, a jedan ispitanik je ostao neutralan. Danas se glazba sve više svodi na industrijaliziranu glazbu te se umjetnost ne cijeni u razmjerima kao u povijesti glazbe. Važno je stoga, usmjeravati učenike ka upoznavanju kvalitetnih opusa i dubokoumnih tekstova koji nose pozitivnu poruku.

Izvannastavne aktivnosti mogu pridonijeti stvaralačkom izražavanju djece u potpunosti se slaže dvanaest ispitanika, pet ispitanika se uglavnom slaže, a jedan ispitanik se uglavnom ne slaže. Učenjem dječjih pjesmica u kojima negujemo frazu, dinamiku, osjećaj za tempo i ritam te slušanjem i analiziranjem umjetničkih djela učenici razvijaju stvaralačko izražavanje.

Možemo zaključiti da glazba ima veliki utjecaj na osobni razvoj odgajnika. U prvom redu stječe se glazbeno znanje i vještine. Nije moguće ni zamisliti život osobe u kojem glazba nije prisutna, stoga je vrlo važno negovati znanje i vještine kako bi odgajnik mogao sudjelovati u glazbenim manifestacijama iako glazba možda i nije njegov životni poziv. Također, povezano s tim, važno je razvijati sposobnost za estetska opažanja glazbe i kulturno osvještavanje jer kao što smo već napomenuli, danas postoje različite vrste glazbe od kojih neke ne ukazuju na kvalitetu ili umjetničku vrijednost i takvu vrstu glazbe bi odgajnik trebao prepoznati kako bi drugim naraštajima mogao prenositi estetske i kulturne vrijednosti glazbe.

5. ZAKLJUČAK

Pojam slobodnog vremena poznat je još iz doba antike i prisutan je u svim društvenim zajednicama. U početku slobodno vrijeme nije bilo definirano u praksi, no kroz povijest se sve više pažnje pridavalo tom fenomenu pa tako u suvremeno doba slobodno vrijeme dobiva svoju važnost. To je vrijeme kada je čovjek oslobođen svih radnih obveza te se dijeli na organizirano i neorganizirano slobodno vrijeme. Organizirano slobodno vrijeme je planirano i ima zadatak razvijati osobne interese sudionika, vještine, proširuje vidike, jača samopouzdanje, razvija samopoštovanje, potiče na toleranciju i prihvatanje. Neorganizirano slobodno vrijeme osoba provodi prema vlastitim željama i potrebama, dakle, druženje s prijateljima, odlazak u kino, kroz igru i ne iziskuje nužno mentalni napor.

U ovom diplomskom radu pažnju smo posvetili organiziranom provođenju slobodnog vremena kroz izvannastavne aktivnosti u školi. One su integralni dio odgojno-obrazovne strukture škole te pružaju učenicima stručno-pedagoški pristup što rezultira kvalitetnom provođenju slobodnog vremena učenika nakon redovite nastave. Izvannastavne aktivnosti imaju zadatak da svojom organizacijom pruže učenicima mogućnost za kulturni i stvaralački razvoj ličnosti što upućuje na važnost uloge voditelja koji provode iste. Ovaj rad je prvenstveno usredotočen na voditelje izvannastavnih glazbenih aktivnosti i njihove stavove o provođenju istih. Naime, izvršili smo istraživanje kako bismo dobili objektivnu sliku o uvjetima i mogućnostima u provođenju i realizaciji izvannastavnih glazbenih aktivnosti u praksi u osnovnim školama na području Varaždinske županije. Za potrebe istraživanja koristili smo anketni upitnik čija smo pitanja formirali prema teorijskom dijelu rada koji je napisan prema stručno-pedagoškoj literaturi sa ciljem uspoređivanja teorije i realnog stanja u osnovnim školama.

U prvim pitanjima postavljenima u upitniku nisu ispitani stavovi voditelja, već smo željeli prikupiti općenite informacije o tome koja su najzastupljenija interesna područja u glazbenim aktivnostima jer s obzirom na njihovu brojnost voditelji imaju mogućnost biranja koje će glazbene aktivnosti provoditi. Istraživanjem smo utvrdili da je to interesno područje zbornog pjevanja prema svim segmentima istraživanja koja smo proveli, odnosno, prema ukupnom broju ispitanika, prema spolu ispitanih voditelja te prema skupinama ispitanih voditelja s obzirom na godine radnog staža. Zbor ima tradiciju koja seže daleko u prošlost i pomoću koje je sagradio svoj status najčešćeg oblika zajedničkog muziciranja. Djeca imaju želju razvijati svoje pjevačko umijeće, vesele se nastupima u javnosti i mogućim putovanjima

te zajedničkom druženju, a i voditelj koji entuzijastično i motivirajuće djeluje na učenike može biti razlog zainteresiranosti učenika. Također, ustanovili smo da je glazbeno stvaralaštvo izostavljeno iz interesnih područja. Ono iziskuje ambicioznije voditelje jer glazbeno stvaralaštvo je širok pojam i mogući razlozi zašto je izostavljeno interesno područje su nedovoljan broj sati u prvom redu, nedostatak materijalne i tehničke potpore.

Daljim istraživanjem smo ustanovili da su voditelji prilično zadovoljni odazivom učenika na aktivnosti koje provode. Učenike je potrebno motivirati kako bi se priključili određenoj aktivnosti jer izvannastavne aktivnosti su slobodan izbor učenika. Voditelji motiviraju učenike na različite načine kao što su različite aktivnosti kako bi učenici mogli pristupiti upravo onoj aktivnosti koja može zadovoljiti njihove potrebe i interese. Različitost sadržaja, javni nastupi, objavljivanje rezultata s nastupa na natjecanjima, smotri, pokazivanje audio i video snimki uvježbanih repertoara, suvremena literatura mogu također biti motivirajući čimbenici učenika da se priključe aktivnosti. Kao što smo naveli, potrebno je učenicima ponuditi različite aktivnosti i različite sadržaje što iziskuje da voditelj bude inovativan, dakle da ponudi programe u skladu sa suvremenim tendencijama, da pokaže svoju kreativnost kroz različite sadržaje pripremljene prema sposobnostima i mogućnostima učenika, nadalje, stručan kako bi korektno i kvalitetno primijenio sva organizacijska načela, dobrih komunikacijskih vještina kako bi ustanovio emocionalno stanje učenika, te djelovao prema njihovim interesima.

Po pitanju organizacije voditelj u prvom redu treba uvažavati dobrovoljnost pristupa učenika jer aktivnost koju učenik odabere odraz je njegovih emocija, dakle želja i potreba, a ako se aktivnost nametne dijete može postati nezadovoljno i neispunjeno. Individualni pristup je neizostavan element u organizaciji, a njegov temelj je u suglasnosti voditelja i učenika sa njegovim željama, interesima, sklonostima, potrebama, mogućnostima. Nadalje, voditelj treba kod organizacije oblikovati sadržaje primjerene dobi i mogućnostima učenika jer nisu sva djeca jednakog intelekta i zrelosti. No, organizacijska načela i realizaciju prati i problematika kao što je nedostatak materijalne, tehnološke i prostorne potpore koja je neophodna za kvalitetnu realizaciju u skladu sa suvremenim tendencijama, nemogućnost realizacije zbog preopterećenosti učenika drugim aktivnostima, opadanje motivacije učenika zbog umora. Istraživanjem smo ustvrdili da je zadovoljstvo voditelja osrednje materijalnom i tehnološkom potporom. Nažalost, danas su financije globalni problem i potrebno je uložiti truda kako bi se prikupilo dovoljno za potrebe realizacije aktivnosti u materijalnom i tehnološkom segmentu, a pogotovo znamo koliko sredstava je potrebno kako bi se opskrbio prostor odgovarajućom

opremom za provođenje izvannastavnih glazbenih aktivnosti. No, javni nastupi koji pokazuju trud i vještine učenika te entuzijazam, zajedno s voditeljem, mogu biti motivacija zajednice da se sakupe financije u dobrobit djece kako bi što kvalitetnije provodili svoje slobodno vrijeme u izvannastavnim aktivnostima.

Izvannastavne glazbene aktivnosti mogu značajno pridonijeti osobnom napretku učenika tako što razviju određena glazbena znanja i vještine. Razvijanjem znanja i vještina omogućujemo djetetu da bude ponosno na sebe. Glazba je dio naših života i iako možda dijete koje je bilo sudionik glazbenih aktivnosti neće odabrati glazbu kao životni poziv, no glazba može biti dio njegovog životnog iskustva kao amatera u nekom zboru ili vokalnoj skupini, ili će voljeti odlaziti na različite glazbene manifestacije što nam ukazuje i na važnost kulturnog osvještavanja odgajanja i njegovanju vještina kao što je stvaralačko izražavanje na izvannastavnim glazbenim aktivnostima.

Izvannastavne glazbene aktivnosti također utječu na estetski odgoj mladih. Naime, bez osjećaja za lijepo čovjekov život je prazan, bezbojan. Djecu treba odgajati opažanju lijepog kako bi postali sposobni uočavati, opažati i stvarati lijepo te time razvijati plemenite osjećaje. Također, razvija se njihovo samopouzdanje, samopoštovanje, a i emocionalno sazrijevaju. Samopouzdanje je važno razvijati kako bi djeca postala samouvjerenija u svoje sposobnosti, kako bi lakše donosili odluke jer djeca visokog samopouzdanja uspješnija su u životu, kreativnija te lakše uspostavljaju odnose.

Učenici kroz izvannastavne aktivnosti iskazuju svoj identitet i zato je važno da voditelj usađuje učenicima ljubav prema aktivnosti, u našem slučaju prema glazbenoj aktivnosti. Važno je, stoga, da voditelji vrijedne sadržaje ostvaruju u pogodnom emocionalnom ozračju, pozitivnom pedagoškom pristupu s odgovarajućom svrhom, ciljem i zadaćama. Takvim pristupom zadovoljavaju se potrebe i interesi učenika, učenici se razvijaju, stvaralaštvo. Osim što je škola mjesto gdje se radi, ona treba biti i mjesto veselja, igre, tolerancije, poštivanja individualnosti učenika koja se u velikoj mjeri mogu ostvariti na izvannastavnim aktivnostima. Voditelj aktivnosti treba biti kreativan stručnjak koji planira i organizira, ali ne nameće svoja mišljenja i stavove, već inicira, motivira, surađuje i svojom osobnošću stvara pozitivno ozračje. Voditelj treba biti uzor i stvarati pozitivnu sliku odgajanja koja utječe na njegov pozitivan osobni razvoj kako bi nakon školovanja postao kulturno osviještena osoba korisna zajednici, širem društvu te odgovorna prema obitelji te vlastitom razvoju i rastu u daljnjem životu.

LITERATURA

1. Bezić, K. (1988), *Obrazovanje nastavnika za izvannastavne aktivnosti danas i u budućnosti*. U: *Nastavnik u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima*. Rosić, V., Rijeka: Pedagoški fakultet u Rijeci, 62-64
2. Cindrić, M. (1992), *Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti učenika osnovnih škola*. U: *Život i škola* 41(1). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Filozofski fakultet, 51-58
3. Jelavić, M. (2010), *Prava djece i slobodno vrijeme – što o tome govori Konvencija o pravima djeteta*. U: *Dječja prava i slobodno vrijeme*. Flego, M., Zagreb: Pravobranitelj za djecu, 11-16
4. Mlinarević, V.- Brust Nemet, M. (2012), *Izvannastavne aktivnosti u Školskom kurikulumu* (Monografija). Osijek: Učiteljski fakultet u Osijeku
5. ***Nastavni plan i program 2006.
6. Pejić Papak, P.(2011), *Projekcija razvoja izvannastavnih aktivnosti učenika Osnovne škole*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci
7. Plenković, J. (1997), *Slobodno vrijeme i odgoj*. Zadar: Filozofski fakultet u Zadru
8. Previšić, V. (1985), *Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti u odgoju*. U: *Odgoj i škola* (svezak 31). Zagreb: Školske novine, 224-225
9. Previšić, V. (1987), *Izvannastavne aktivnosti i stvaralaštvo*. Zagreb: Školske novine
10. Rosić, V. (1988), *Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti kao model otvorene škole i funkcija nastavnika*. U: *Nastavnik u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima*. Rosić, V., Rijeka: Pedagoški fakultet u Rijeci, 48-50
11. Vidulin–Orbanić, S. (2008 a), *Izvannastavne (glazbene) aktivnosti: mjesto suživota kreativnosti i stvaralaštva*, (multimedijalna monografija i nosač zvuka „Tvoja staza“). Rovinj: OŠ Vladimira Nazora
12. Vidulin-Orbanić, S. (2008 b), *Glazbenom umjetnošću prema cijeloživotnom učenju*. U: *Metodički ogledi* 15. Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 99-114
13. Vidulin–Orbanić, S. (2010), *Utjecaj izvannastavnih glazbenih aktivnosti na kulturu provođenja slobodnog vremena mladih* (Doktorska disertacija). Zagreb: Filozofski fakultet

**STAVOVI VODITELJA O PROVOĐENJU
IZVANNASTAVNIH GLAZBENIH AKTIVNOSTI**

Poštovani,

ovaj upitnik namijenjen je voditeljicama i voditeljima izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Cilj upitnika je ispitati stavove o provođenju izvannastavnih glazbenih aktivnosti s obzirom na Vaše iskustvo u praksi. Prikupljeni podaci koristit će se isključivo u istraživačke svrhe. Zahvaljujem na suradnji!

Maja Vočanec

Škola: _____

Mjesto: _____

Spol: M   Ž (zaokruži)

Radni staž u struci: ___ god.

1. Koliko godina provodite izvannastavne glazbene aktivnosti? _____

2. Zaokružite kojim se interesnim područjem trenutno bavite:

- a) Zborno pjevanje
- b) Sviranje glazbala (individualno)
- c) Solo pjevanje (individualno)
- d) Skupno muziciranje
- e) Glazbeno stvaralaštvo
- f) Plesna skupina
- g) Folklor
- h) Glazbeni projekti
- i) Ostalo (navedite aktivnost)

3. U izvannastavne glazbene aktivnosti koje provodite uključeni su učenici:

- a) Razredne nastave
- b) Predmetne nastave
- c) Razredne i predmetne nastave

4. Koliko ste zadovoljni interesom učenika za izvannastavnu glazbenu aktivnost koju trenutno provodite?

- 1) Uopće nisam zadovoljna/zadovoljan
- 2) Malo
- 3) Djelomično
- 4) Prilično
- 5) Izuzetno sam zadovoljna/zadovoljan

5. Osim aktivnosti koju trenutno provodite, jeste li provodili i druge izvannastavne glazbene aktivnosti?

- 1) DA 2) NE

Ako DA zaokružite:

- a) Zborno pjevanje
- b) Sviranje glazbala (individualno)
- c) Solo pjevanje (individualno)
- d) Skupno muziciranje
- e) Glazbeno stvaralaštvo
- f) Plesna skupina
- g) Folklor
- h) Glazbeni projekti
- i) Ostalo (koju?)

6. Prema Vašem mišljenju koje motivirajuće postupke je potrebno koristiti kako bi se učenici priključili izvannastavnim glazbenim aktivnostima koje vodite?

---

7. Koliko ste zadovoljni prostornom, materijalnom i tehnološkom opremom u provođenju izvannastavne glazbene aktivnosti?

- 1) Uopće nisam zadovoljna/zadovoljan
- 2) Malo
- 3) Umjereno
- 4) Prilično
- 5) Izuzetno sam zadovoljna/zadovoljan

8. Prema Vašem mišljenju istaknite pozitivne i negativne aspekte u organiziranju i vođenju izvannastavne glazbene aktivnosti koju provodite (uradci, interes, rezultati, ozračje, prostor, oprema).

---

9. Pokraj svake tvrdnje, u kvadratić, upišite broj ovisno o tome u kojoj se mjeri slažete s tvrdnjom:

- 1) Ne slažem se
- 2) Uglavnom se ne slažem
- 3) Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) Uglavnom se slažem
- 5) U potpunosti se slažem

Za odgojno-obrazovno djelovanje i provođenje izvannastavnih aktivnosti potrebno je:	
stručno znanje	
metodička priprema	
iskustvo	
entuzijazam	
kreativnost	
komunikacijske vještine	
kontinuirano usavršavanje	
etičnost	
ostalo - dopišite:	

10. Pokraj svake tvrdnje, u kvadratić, upišite broj ovisno o tome u kojoj se mjeri slažete s tvrdnjom:

- 1) Ne slažem se
- 2) Uglavnom se ne slažem
- 3) Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) Uglavnom se slažem
- 5) U potpunosti se slažem

Kod organizacije izvannastavne glazbene aktivnosti:	
uvažavam dobrovoljnost učenika pri odabiru aktivnosti	
uvjetujem sudjelovanje učenika posjedovanjem glazbenih umijeća potrebnih za aktivnost koju provodim	
poštujem individualne razlike među učenicima	
koristim raznovrsne sadržaje primjerene dobi i mogućnostima učenika	
potičem međusobnu suradnju učenika i učitelja	
potičem aktivno učenje učenika	
primjenjujem suvremene oblike i metode rada	
otvoren/otvorena sam za suradnju s voditeljima drugih izvannastavnih aktivnosti	
ostalo – dopišite:	

11. Prema Vašem mišljenju Opišite razliku o ozračju u izvannastavnim glazbenim aktivnostima naspram redovite nastave.

---

12. Pokraj svake tvrdnje, u kvadratić, upišite broj u odnosu na to u kojoj se mjeri slažete s tvrdnjom:

- 1) Ne slažem se
- 2) Uglavnom se ne slažem
- 3) Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) Uglavnom se slažem
- 5) U potpunosti se slažem

Realizaciju aktivnosti može ometati:	
prostor i materijalna neopremljenost	
nedovoljan broj sati	
sličnost gradiva/ sadržaja s redovitom nastavom	
nezanimljivost programa	
nedovoljna motiviranost učenika	
nedovoljno iskustvo voditelja	
nedovoljna zainteresiranost voditelja	
ostalo - dopišite:	

13. Pokraj svake tvrdnje, u kvadratić, upišite broj u odnosu na to u kojoj se mjeri slažete s tvrdnjom:

- 1) Ne slažem se
- 2) Uglavnom se ne slažem
- 3) Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4) Uglavnom se slažem
- 5) U potpunosti se slažem

Izvannastavne glazbene aktivnosti mogu pridonijeti:	
stjecanju glazbenog znanja i umijeća učenika	
sposobnosti zapažanja estetskih obilježja glazbe	
razvoju dječjeg kreativnog mišljenja	
stvaralačkom izražavanju djece	
kulturnom osvještavanju učenika	

Hvala na suradnji!

SAŽETAK

Izvannastavne aktivnosti integralni su dio cjelokupne strukture obrazovnog rada škole te obuhvaćaju sve sadržaje i oblike odgojno-obrazovnog rada stručnih osoba. Škola je ustanova rada, no ona također treba biti i mjesto igre, veselja, širenja horizonta učenika, stjecanja vještina prema sklonostima i interesima učenika kroz redovitu nastavu i izvannastavne aktivnosti. Cilj izvannastavnih aktivnosti je iskoristiti slobodno vrijeme učenika na koristan način, stoga je naglasak u ovom radu na voditeljima izvannastavnih glazbenih aktivnosti. Izvannastavne aktivnosti mogu pružiti različite mogućnosti razvoja učenika i zato voditelji trebaju ponuditi različite sadržaje kako bi učenici mogli samostalno izabrati aktivnost u kojoj imaju priliku iskazati svoj identitet. Uloga voditelja je da planira, organizira, sluša učenikove želje, prihvaća prijedloge, motivira, savjetuje, sustavno potiče, oduševljava te navodi učenike da otkriju sami sebe i svoje sposobnosti.

U izvannastavnim glazbenim aktivnostima njeguje se vokalno, instrumentalno i vokalno, instrumentalno muziciranje, ples te različiti oblici glazbenog stvaralaštva. Prema brojnosti interesnih područja voditelj ima mogućnost pokazati svu svoju kreativnost i entuzijazam. Kvalitetnom organizacijom kod učenika se razvijaju glazbena znanja i vještine, estetska obilježja glazbe jer bez osjećaja za lijepo djetetov život postaje jednoličan. Nadalje, kulturno osvještavanje, pridonose razvoju dječjeg kreativnog mišljenja, a kreativnija djeca su i uspješnija djeca. Također, pridonose emocionalnom razvoju i psihosocijalnom rastu jer potiču na osjećaj međusobne suradnje i pomaganja. Razvijanju samopouzdanje i samopoštovanje, a samopouzdanija djeca lakše donose odluke, neuspjeh za njih ne predstavlja problem već potiče na rješenje, lakše uspostavljaju odnose i stječu prijateljstva.

Na putu realizacije ponekad stoji sadržajna i organizacijska problematika poput neadekvatnog prostora, nedostatka materijalne i tehničke potpore. Izvannastavne glazbene aktivnosti mogu pridonijeti ugledu škole i zajednice kulturnom djelatnošću, stoga je važno poticati zajednicu na suradnju u pronalaženju rješenja za što kvalitetniju realizaciju izvannastavnih aktivnosti.

Ključne riječi: odgoj i obrazovanje, izvannastavne glazbene aktivnosti, voditelji

Coordinators' attitudes towards the extracurriculum musical activities implementation

SUMMARY

Extracurricular activities are an integral part of the entire structure of the educational work of the school and include all the contents and forms of educational work of professionals. A school is an institution of work, but it also needs to be the place that gives the children an opportunity to play, to enjoy, and especially to expand their horizons and to acquire skills based on their preferences and interests in their free time. The main goal of extracurricular activities is to use students' free time wisely. Therefore, the emphasis in this master's thesis will be on the leaders of those extracurricular musical activities. Extracurricular activities can provide a variety of opportunities for student's growth and development. Therefore, the leaders of such activities should offer various facilities so that students have the opportunity to choose the activity they want to participate in and with that express their identity. The role of the leader is to plan, organize, listen to student's wishes, accept the proposals, motivate and advise them, systematically encourage, inspire and provide students to express themselves and their abilities.

Extracurricular musical activities include vocal, instrumental and a combination of vocal and instrumental music making as well as dancing and other various forms of music-making. Due to the variety of interest areas, the leaders of such activities have an absolute freedom in showing their creativity and enthusiasm. Quality organization with students to develop musical skills, aesthetic features music because without a sense of beauty child's life becomes monotonous. Furthermore, cultural awareness, contributing to the development of children's creative thinking and creative children are more successful children. Also, contributing to emotional development and psychosocial growth because they stimulate the sense of cooperation and support. Developing self-confidence and self-esteem, and confident children can more easily make decisions, a failure for them is not a problem, but encourages the solution, easier to establish relationships and gain friendship.

In the way of sometimes standing content and organizational problems such as inadequate space, the lack of material and technical support. Extracurricular musical activities can contribute to the reputation of the school and community cultural activities, so it is important to encourage the community to cooperate in finding a solution for the best possible realization of extracurricular activities.

Keywords: education, extracurricular musical activities, leaders